

KMETOVALEC

GLASILO
KMETIJSKE DRUŽBE
V
LJUBLJANI
R. Z. Z. O. Z.

Celoletna naročnina znaša **Din 25**— (za inozemstvo Din 35—).
List izhaja v zimskem času dvakrat, čez poletje enkrat mesečno.

Uredništvo in upravišтво v Ljubljani, Novi trg št. 3.

Cene oglasom za enkratno objavo:

$\frac{1}{2}$ strani Din 800— in Din 40— oglasne takse $\frac{1}{8}$ strani Din 200— in Din 5— oglasne takse
 $\frac{1}{4}$ strani Din 400— in Din 20— oglasne takse $\frac{1}{16}$ strani Din 100— in Din 2— oglasne takse

Mali oglasi beseda po 50 par in Din 2— oglasne takse

Priloge listu se računajo za vsakih 1000 prilog po 100 Din.

Vsebina: Iz kmetijske prakse. — Na kaj mora paziti posestnik pri nabavi elektromotorja. — Razno. — Še o silosih. — Kisla krma za svinje. — Razno. — Še pred zimo na delo! — Voluhar. — Razno. — Po letošnji trgatvi. — Razno. — Holandsko razkužilo proti spolnim boleznim pri govedih. — Razno. — November (listopad). — Ali smejo vzeti občinski odborniki v zakup občinsko lovišče? — Vprašanja in odgovori. — Družbene zadeve in razno. — Priloga: Vnovčevalec.

Blaznikova „Velika Pratika“ za leto 1936

je izšla in se dobiva pri založniku, tiskarju J. BLAZNIKA NASL. LJUBLJANA, BREG 10 IN V VSEH VEČJIH TRGOVINAH. Ta naš najstarejši slovenski ljudski koledar je res praktičen in zanimiv. Zato ga hoče imeti leto za letom vsaka slovenska družina. Letos mu je dodana še večbarvna reprodukcija lepe slike „Poklon Modrih“.

95

Brinje, fige in rozine

oddaja po najnižji ceni IVAN JELAČIN, Ljubljana, Emonska c. 8.

87

Mlin (prenosljiv)

za moko in šrot na krogel, tečajih, ki jemlje 100 kg šrota ali 30 kg moke na uro ima poceni na prodaj: INŽ. ROVŠEK, LJUBLJANA, KOLODVORSKA UL. 35.

93

Sadno drevje!

Jablane hruške, visoke in pritlične, črešnje, orehe, breskve, marelice in vrtnice ima na prodaj: VINKO STRMLJAN, TENETIŠE, pošta: LITIJA. (Zahtevajte ponudbe).

92

Cepljene trte

nudi „PRVA TRSNIČARSKA ZADRUGA V SLOVENIJI, pošta JURŠINCI PRI PTUJU“ iz vrst trsnega izbora. Pišite po cenik! Tudi sadna drevesa po konkurenčni ceni.

103

Najceneje se oblečete,

če kupite narejene moške in deške obleke ter perilo domačega izdelka iz lastne tovarne „TRIGLAV“

Josip Olup, Ljubljana

Stari trg 2, Pod trančo 1, Kolodvorska 8.

BRINJE, FIGE IN CVEBE za žganjekuho

ima na zalogi

A. ŠARABON v Ljubljani.

Vzorci na razpolago.

Ekonom.

neoženjen, kavcile zmožen absol. kmet. šole, z daljšo prakso, išče nameščenja na večjem živinorejskem posestvu. Naslov pri: UPRAVI KMETOVALCA ŠTEV. 94.

94

Sadna drevesa

Za jesensko saditev nudi jablane, hruške, črešnje, breskve, marelice, vrtnice in cepljene vinske trte iz vrst trsnega izbora: DREVESNICA FERLE, SVIBNO, p. RADEČE PRI ZIDANEM MOSTU. — Pišite po naš cenik.

90

Zahtevajte cenik

od sadnih drevesc in vinskega trsa, katerega pošijem na željo takoj zastoj! DREVESNICE IVAN GRADIŠNIK, ŠMARJETA, p. CELJE.

96

Naprodaj ima

lepe suhe bukove plohe za pode 4 kub. metre, in 4 obtesane, 8 m dolge kostanjeve hlode za legnarje: Dr. HOMAN, ŠKOFJA LOKA.

97

Več montažonskih bikov,

čistokrvne, z rodovnikom proda: OSKRBNISTVO GRAŠČINE ING. RUDEŽ, RIBNICA-DOLENJSKO.

98

Montažonskega bika,

čistokrvnega, 16 mesecev starega, zamenja za kravo ali mladega vola: JOSIP ŽUŽEK, VELIKE LAŠČE.

99

Bencin motor 4 ks

zelo pripraven za rezati rezanico, drva in mlatiti. Dam tudi za knjižice, ima na prodaj: KOVAČIČ IVAN, SODRAŽICA.

100

Živinorejci!

Kmetijska šola na Grmu pri Novem mestu ima na prodaj 4 prvovrstne rodovniške bikce montažonske pasme od 3 do 14 mesecev in 2 telički dveh mesecev v starosti. Obrnite se na RAVNATELJSTVO ŠOLE.

101

Vabilo.

Kmetijska hranilnica in posojilnica r. z. z. n. z. v ST. JANŽU NA DOL. vabi svoje člane na REDNI OBČNI ZBOR, ki se vrši 24. novembra 1935. ob 8. uri v prostorih g. načelnika Ing. Majcna s sledečim dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občenem zboru. 2. Poročilo načelnstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka. 4. Volitev načelnstva. 5. Slučajnosti. — Ako bi ne bilo ob določenem času dovolno število članov, se občni zbor vrši pol ure kasneje z istim dnevnim redom.

102

KMETOVALEC

št. 21. in 22. V Ljubljani, 15. novembra 1935.

Leto 52.

Iz kmetijske prakse.

France Magajna.

Običajno je, da se vsa naša kmetijska opravila vršijo po pravilih, ki so bila morda že pred stoletji uveljavljena. Večinoma so prava; temeljijo na izkušnjah prednikov in bili bi tudi danes na škodi, če bi jih vsa vprek zavrgli. Ajde na primer ne kaže sejati spomladi in krompirja ne na žitno strnišče. V davni uveljavljeni čas za setev poedinih rastlin je polnovečljaven še danes in tako bo ostal tudi v bodoče. Vsako leto se dogaja, da se tu pa tam lepše sponese pozna setev kakor rana, ali pa obratno, da je več uspeha s prerano setvijo nego s pravočasno ali pozno, a to so le izjemne „muhe“ poedinih sezon, ki jih ne moremo v naprej poznati. Z ozirom na setev bo veljal še vedno globokoumni rek naših prednikov: „Oče ne sme svojemu sinu nikoli povedati, da se pozna setev tudi sponese!“

Iz vsega tega pa ne sledi, da se moramo neuklonljivo držati v davni uglasenih poti. Načini kmetovanja se izpreminjajo in izpreminjajo se na podlagi novih izkustev bodisi slučajnih ali pa smotreno iskanih. Iz tega sledi, da je kmetijska strokovna književnost vsak dan bogatejša in da strokovno izobraženi kmetje, če so seveda marljivi in podjetni, dosegajo vsak dan večje uspehe.

Malo najdem člankov, ki bi me tako zanimali, kakor oni g. Fr. Goričana. S preprosto dobrohotnostjo nam pripoveduje in razlaga svoje kmetovanje ter opisuje in utemeljuje nove načine v svoji praksi. Kako zelo bodo njegova izkustva koristila dovtetnim! Včasih naletim na dober migljaj tudi drugje. N. pr. tale nasvet, ki bo utegnil biti važen za one, ki kmetujejo na težki ilovnati ali glinasti zemlji: Črtalo na plugu je nož, ki reže brazdo pred lemežem, da jo slednji lažje dvigne in obrne. V rahli zemlji se brazda drobi, v težki pa, zlasti če je premokra, ostane zvezna, „da bi jo lahko s konjem domov potegnili“. Tako brazdo je treba po oranju z motiko sesekati, ponekod tudi

razbiti z lesenimi beti. Oboje je mučno in zamudno delo. Neki kmet doli v Italiji pa pripoveduje: „S preprostim pripomočkom sem si to delo za polovico olajšal: dal sem napraviti svojemu plugu še eno črtalo, ki sem ga pritrdil nekaj centimetrov pred navadnim črtalom, toda na **nasprotni strani gredlja**. To črtalo brazdo razpolovi, da se veliko lepše obrne in zdrobi.“

Sam nisem tega preizkusil, ker imam njive razmeroma rahle, menim pa, da bi ne bilo napačno, ko bi poskušali to oni, ki kmetujejo na zveznih, težkih zemljah. Strošek za napravo novega črtala in vezi zanj bo itak malenkosten. Skrbeti je le, da bo črtalo stalo ravno v smeri brazde, da ne bo „krmarilo“ na desno ali levo.

Vsled slučajne obilice hlevskega gnoja sem pred nekaterimi leti pognojil eno njivo dvakrat v enem letu, obakrat obilno. Sam nisem vedel, bo li to dobro ali ne. V poznejših letih gnojim v rednih presledkih kakor druge njive. Uspeh je naravnost čudovit. Ta njiva je postala dvakrat rodovitnejša od ostalih. Vse, kar je na njej posejano ali posajeno, odlično uspeva. Sosedje občudujejo pridelke te njive in me dolžijo, da ji skrivaj pomagam z nekakimi skrivnostnimi gnojili, ki jih nočem izdati.

Nisem dovolj vešč, da bi mogel pojasniti ta pojav. Sodim pa, da rodovitnost njive ni samo odvisna od redilnih tvarin, ki so v gnoju, marveč tudi — ali celo še bolj — od množine koristnih bakterij, ki se z gnojem naselijo v prsti. Naselje teh gliv sem z dvakratnim gnojenjem v enem letu silno okreplil in posledice se poznajo še dolga leta potem. Za naprej bom ta poskus ponovil na vseh ostalih njivah, ki navzlic rednemu gnojenju močno zaostajajo za omenjeno.

Doslej sem imel navado, da sem korenje in peso sejäl „na široko“, kakor je bilo običajno že v davnih dneh. Kakšne so koristi sejanja v vrste, so nam najbolj pokazale šele žitne sejalkе. Lani in letos smo tudi peso in korenje sejali v vrste. Uspeh je krasen, kajti okopavanje se izvrši z večjo lahkoto, hitreje in temeljiteje. Ako je pesi namenjena njiva velika, se sejanje najlepše in najhitreje izvrši s stro-

jem (sejalke); ako je majhna, sejemo lahko z roko. Z grabljami napravimo male, plitve jarke, ki jih po setvi z grabljami zopet poravnamo. Naše sejalke, ki so namenjene predvsem žitu, sejejo v 14 cm oddaljene vrste; če z njimi sejemo peso, moramo vsako tretjo sejerno cev pustiti odprto, ostale pa zapreti. Na ta način dobimo 42 cm medsebojno oddaljene vrste, ki so za ročno okopavanje pravilne, za strojno pa še vedno malo pretesne.

Korenje sejemo po veliki večini v žito. Tudi tu smo ga letošnje pomlad sejali v vrste. Na površju, ki je bilo vsled zimskega srenja prhko, smo igraje napravili jarke z grabljami in jih po setvi poravnali. To ni ozimini prav nič škodovalo, saj je bila itak kmalu potem pobranana z železno brano. Ko je bilo strnišče opleto, smo igraje okopali vrstice in korenje se zdaj lepo razvija. Zaradi letošnje suše je pač nekoliko zaostalo, vendar obeta več kakor na tistih njivah, kjer vsled širokega sejanja ni bilo okopano. Po potrebi ga bomo okopali lahko še enkrat.

Pri nas napravimo zelnike navadno po žetvi žita. Strniščno njivo močno pognojimo in preorjemo za zelnik. Doslej smo ga imeli posebej in presajeno peso posebej. Nekaj let sem pa sadimo vrste zelja in pese izmenoma s tega vzroka: zelju ugaja, če je pri okopavanju obenem prisuto s prstjo, pesa se pa lepše razvija, če je odkrita. Istočasno tedaj peso odkrivamo in zelje prisipamo. Ta postopek ima le ta nedostatek, da moramo v jesni oba pridelka istočasno pobrati, da ne kvarimo zaostalega z vozom.

Na kaj mora paziti posestnik pri nabavi elektromotorja.

Ing. Al. Gregorčič

Elektromotorji so izvedeni v različnih tipih, kajti vsak obrat ima svoje posebnosti. Zato je potrebna tudi pravilna izbira motorja za pogon gospodarskih strojev, če hočemo, da bo z njim obrat poceni, varen, prikladen in brez motenj.

Posestnik se mora pred nakupom odločiti, v katere namene in pod kakšnimi okoliščinami bo motor uporabljal. Na vsakem motorju je pritrjena medeninasta ploščica, na kateri je označen stik, napetost v voltih, frekvenca, učinek v kilovatih ali konjskih silah in število obračev na minuto.

Napetost in frekvenca. V splošnem obratujejo električna krajevna omrežja z vrtilnim tokom, napetosti 380/220 voltov in frekvenco 50 period na sekundo, le tu in tam še dobimo naprave z istosmernim tokom. Za isto napetost in frekvenco, ki jo ima omrežje, mora biti zgrajen tudi elektromotor.

Stik. Za kmetijske obrate so se izkazali najprimernejši kratkostični asinhronski motorji s stikom zvezda trikot, kar je označeno na ploščici z znaki Δ $\triangle$. Kratkostični motorji imajo slab zagonski moment, poženejo lahko le manjše obdelovalne stroje, kakor so n. pr. ravno kmetijski. Ker povzročajo kratkostični motorji močne tokovne sunke, dovoljujejo elektrarne na svojih omrežjih le manjše motorje te vrste v splošnem do 10 kilovatov. Večji motorji od 10 kilovatov z drugimi stiki pa v čisto kmetijskih obratih ne pridejo v poštev.

Učinek. Motor moramo izbrati tako močan, da lahko zmaguje pogon vseh strojev, za katere ga uporabljamo. Prešibek motor se močno segreva in pogosto tudi pregori. Nezmislno je pa kupiti motor, ki bi bil pri obratu le slabo obtežen. Vsak elektromotor potrebuje nekaj energije zase, trenje v ležajih in zraku pomeni izgube na energiji, istotako tudi segrevanje železa in tuljav. Čim večji je stroj, tem večje so tudi njegove izgube, ki jih moramo plačati elektrarni, večja je pa tudi nabavna cena. Najpogosteje uporabljamo motor v kmetijstvu za pogon mlatilnice, slamoreznice in krožne žage. Za te najnavadnejše pogone bomo določili učinek motorja v konjskih silah (PS) ali kilovatih (KW) iz naslednjih tabel.

Mlatilnica.

Vrsta bobna	Število obračev na min.	Boben		Učinek	
		premer mm	širina mm	KW	PS
Zobati bobeni brez čiščenja	1300	330	450	2,2	3
	1200	350	550	3	4,1
Zobati bobeni z delnim čiščenjem	1200	400	450	3	4,1
	1200	do	550	3,5	4,7
	1200	450	650	4	5,5
Sklopna mlatilnica brez čiščenja	1300	330	1550	2,5	3,4
	1250	370	1700	3	4,1
S popolnim čiščenjem	1350	350	1680	5	6,8
	1250	440	1680	6,5	8,8
	1200	475	1680	8,5	11,6
	1100	520	1680	10	13,6

Slamoreznica.

Širina klinje mm	Število obračaje na min	Učinek	
		KW	PS
300	160	1.5	2
325	170	1.8	2.5
360	180	2.5	3.4
400	180	4	5.5
425	200	5.5	7.5
425	240	7.5	10

Krožna žaga.

Premer lista mm	Število obračaje na min	Učinek	
		KW	PS
500	1500	3.50	4.75
600	1400	4.50	6.10
700	1200	5.50	7.50
800	1100	7	9.52

Za določitev potrebnega učinka elektromotorjev je merodajen pri mlatilnici premer bobna, širina in vrsta bobna, pri slamoreznici širina klinje in pri krožni žagi premer lista.

Kot primer vzemimo srednjega posestnika, ki si hoče nabaviti motor za pogon mlatilnice, slamoreznice in krožne žage. Mlatilnica deluje z delnim čiščenjem in ima zobat boben s širino 450 mm ter širino 650 mm, slamoreznica ima širino klinje 360 mm, krožna žaga pa premer 500 mm. Iz razpredelnice je razvidno, da potrebuje mlatilnica za svoj pogon motor, zgrajen za vsaj 5.5 KS, slamoreznica 3.4 KS in krožna žaga 4.75 KS. Motor, ki bo lahko zmagoval pogon vseh treh strojev, mora torej imeti učinek 5.5 KS. Za srednje velika posestva, ki imajo enostavne obdelovalne stroje približno zgornjih izmer, je motor 5.5 KS najprikladnejši, zmore z lahkoto pogon vseh strojev in nima nepotrebnih izgub.

Število obračaje. Kmetijski stroji zahtevajo za uspešno delovanje razna števila obračaje na minuto, tako n. pr. mlatilnica od 1200 do 1350, slamoreznica 160 do 240 in krožna žaga 1100 do 1500. Od motorja prenesemo pogon na obdelovalne stroje potom jermenca. S pravo velikostjo jermenice na delovnem stroju dobimo tudi potrebne obračaje za ta stroj. Ugodnejši obrat je pa vsekakor, če je razlika med jermenico motorja in jermenico delovnega stroja čim manjša. Razmerje jermenic 1:8 je še dopustno, pri večjem razmerju

pa jermen ne teče več dobro, drsi in pada iz jermenice, obrat je moten. Motorji za vrtilni tok niso zgrajeni za poljubno število obračaje na minuto, temveč le za 750, 1000, 1500 ali pa 3000. Te obračaje ima motor pri praznem teku, pri obtežitvi pa nekaj procentov manjšo hitrost vrtenja in tako znašajo obračaji približno 710, 950, 1430, 2860. Obračaji se ne dajo regulirati in zato je treba vsakemu delovnemu stroju prilagoditi jermenico, ki bo v premeru z jermenico motorja odgovarjala zahtevanim obračajem. Za mlatilnico in žago, kjer pridejo v poštev obračaji od 1200 do 1500, je najprikladnejši motor s 1500 obračaji na minuto pri praznem teku. Pri mlatilnici in žagi bo torej majhna razlika med premeri jermenic; jermen bo tekel dobro, obrat bo zanesljiv. Pri slamoreznici pa, kjer je število obračaje manjše kakor 160 do 240, bo seveda treba namestiti večjo jermenico, ki bo šestkrat do devetkrat večja od jermenice motorja. Toda motor je pri slamoreznici le slabo obtežen v primeri z mlatilnico in žago in zato jermen tudi tu ne bo drsel in izpadal. Za poljedelske stroje jemljemo zato le motorje s 1500, odnosno pribl. 1430 obračaji na min.

Izvedba motorja. Vsa opravila, pri katerih se uporablja elektromotor v kmetijstvu, se vrše pod streho ali pa na prostem ob lepem vremenu, zato uporabljamo tu takoimenovani odprt motor. Odprt se imenuje zato, ker ima ob strani odprtine za hlajenje.

Razno.

Naše zadružništvo in nova kmetjska zaščita. 24. oktobra t. l. je bila v Ljubljani seja celokupne uprave (načelstva in nadzorstva) Zveze slovenskih zadrug. Glavni predmet razgovora je bil sklepanje o tem, kakšno stališče naj zavzamejo naše zadruge do vprašanja kmečke zaščite z ozirom na določila nove uredbe. Zveza je priredila pismeno anketo o tem vprašanju in naloga se je bila, da na podlagi došlih odgovorov določi stališče našega zadružništva. Anketa je pokazala, da je večina zadrug za dosedANJI zadružni odplačilni načrt in to z razloga, ker zadruge kot istočasne predstavnice upnikov in dolžnikov, ki so oboje kmetjski ljudje, ne morejo niti izdatnejše znižati obrestne mere, dokler jim uredba o maksimiranju obresti ne nudi sankcije za enako znižanje vložene obrestne mere, niti ne morejo priznati dolžnikom odpisov, ker so po veljavnih zakonih dolžne naloženi denar vrniti vlagateljem, razen če in v kolikor bo dejansko država plačala

te odpise. Vkljub tako jasnemu rezultatu ankete Zvezina uprava vendarle ni napravila novega načrta, ker je medtem dospela tudi vest, da smatra pristojno ministrstvo, da velja za zadruga še nadalje dosedanji zadružni odplačilni načrt, priobčen v letošnjem Službenem listu z dne 20. julija t. l. in da bo v najkrajšem času ta načrt deloma ali popolnoma potrjen tudi po novi uredbi. Uprava je zato sklenila, sporočiti pristojnemu ministrstvu rezultat zadružne ankete in tako nuditi priliko, da ta oblastva lahko na podlagi zbranega materiala ukrenejo vse potrebno, da bo neškodljivo obstoju zadružne organizacije in interesov desetstisočev malih vlagateljev nudila zadolženim kmetom največje ugodnosti.

Poljedelstvo in travništvo.

Še o silosih.

Inž. Vinko Sadar.

Zadnji dve leti se pri nas toliko piše in govori o silosih, da si je že menda vsak umen kmetovalec na čistem o tem, kako silos izgleda, čemu služi, kako se krma v njem kisa itd. Odkar sem objavil prve članke o silosih, ki so bili podlaga započeti akciji za zidavo silosov, nisem sam o njih več pisal. Pustil sem, da so pisali in povedali svoje izkušnje kmetovalci, ki so silos sezidali, ki so ga polnili, ki so krmili kislo krmo in se na lastne oči prepričali, da je stvar dobra in da jo morejo vsakomur le toplo priporočiti.

Če zopet pišem o silosih, storim to vsled tega, da sporočim kmetovalcem nekaj svojih opazovanj in nekaj izkušenj, na katere sami niso prišli.

Najprej naj opozorim na veliko potrebo silosov za svinjsko krmo, zlasti krompir. Letos jo prav posebno občutimo. Zakaj? Od vseh strani slišim, da se letošnji krompir zelo slabo drži. Prerastli, obrastli in prepasani gomolji, ki so posledica suše v poletju, ko je bil dež najbolj potreben, se ne držijo. Večina od njih bo čez zimo segnila. Kako imenitno se izmaže kmetovalec, ki ima silos na razpolago. Enostavno prebere ves krompir in vse sumljivo gomolje spari, stlači v silos, ki ga lepo zadela in stvar je rešena. Krompirja sedaj še ne kaže krmiti svinjam. Ima še zaloge repe, pese in korenja. Če prične krmiti krompir, se svinje repe in pese ne bodo več dotaknile. Tako si je pa shranil krompir v silos in ga bo lepo po potrebi

pokladal tedaj, ko bo svinje pital. Nič krompirja ne bo propadlo.

Iz tega sledi, da ne bi smelo biti **svinjskega hleva brez silosa za krompir**. Ni treba, da je velik. Za pitanje ene svinje se računa 1 m³ silosa, napolnjenega s krompirjem ali 1000 kg krompirja. Odrasli svinji se daje dnevno 4–4½ kg kislega krompirja.

Pri svojih ogledih silosov, sem nadalje opazoval, da lastniki jam za kisanje krme zanemarjajo osnovna načela uspešnega gospodarstva s kislo krmo: **silosov ne čistijo**. Sredi poletja sem našel na dnu jam ostanke kisle krme. To ne sme biti. Silos se mora spomladi popolnoma izprazniti in oprati, čez poletje pa pokriti. Če pride prah vanj, nič hudega. Glavno je, da ne razpada v njem kisla krma, kajti pri tem se razvijejo razne kisline, ki izjedajo beton.

Najbolj se mi je pa dopadel posestnik, ki je čez poletje s hleva napeljal v silos strešno vodo. Napajal je z njo živino in imel jo je pri roki v primeru požara. Gnojnično pumpo je umil in prestavil od gnojnične jame k jami za kislo krmo. Služila mu je prav izborna.

V splošnem so kmetovalci pokrili kislo krmo z ilovico. To je tudi najbolje. Le nekateri so se pritoževali, da je to delo zamudno in precej umazano. Je pa zato zanesljivo. Neke bistre glave so poskušale tudi na drug način. Nekdo je pokril krmo 20 cm na debelo s plevami, drugi z rezanico, na to plast je pa naložil deske, ki jih je obtežil z vsemi drvimi, ki jih potrebuje čez zimo. Tako je spravil drva pod streho (silos je pokrit) in hkrati je obtežil **kislo krmo**. Baje se mu je krma odlično skisala.

Tretji je pokril krmo s plevami, ki jih je poskropil in zasejal vanje oves prav na gosto. Ta način je uporaben v visokih stolpih, v plitkih jamah pa manjka obtežilne teže.

Nekemu kmetovalcu ni šlo v glavo, zakaj se mora krma pri kisanju tako sesesti. Ali se ne bi dalo tega preprečiti? Poskušal je to storiti na ta način, da je prav na drobno rezal krmo. Kaj je dosegel? Spravil je mnogo več krme v silos in krma se je manj usedla. Usedanje je spravil na najmanjšo možno mero. Iz tega bi se skoraj učili, da režimo krmo v silos kar se da na kratko in **drobno**. Za kisanje je to prav gotovo najboljše. Toda, tu pa vpraša živinorejec: „Katero krmo pa živina bolje pre-

bavi in izrabi; na kratko ali na dolgo rezano?" Za suho krmo je že staro pravilo, da je najbolje rezati krmo 5 cm na dolgo. To krmo živina najbolje prebavi. Ali velja isto pravilo za kislo krmo? **Po mojem mnenju velja, izkušnje pa nimam.**

(Dalje prih.)

Kisla krma za svinje.

S. Lipovec.

Imam dva mala silosa za svinje, zgrajena v kleti. Natlačil sem prav vse, ker poleti ali v jeseni svinje surovo žrejo: zeljne odpadke, peso, zrezano in zmešano z mlado jesensko deteljo, pa tudi repo i. dr. Svinje so to pičo do pomladi brez vsakega pripravljavanja surovo dobivale in rade žrle. Zanimivo je, da je bila v eni jami krma okisana z vodo, kakor n. pr. zelje, v drugi pa na suhi način. Svinjam je teknila oboja krma enako. Ker se tudi ta kisla krma močno sesede, nameravam v jeseni te silose naknadno dopolniti, da se ves prostor bolj izrabi. Gospodinje in gospodarji! Z malimi stroški si zgradite silos n. pr. 1 m v kvadratu, poljubno globoko in konservirajte si zeleno svinjsko pičo za porabo v zgodnji pomladi.

Razno.

Od vseh strani prihajajo žalostna poročila, da se letošnji krompir ne drži. Tožijo kmetovalci, ki so ga spravili v klet za spomladno uporabo, pa tudi gospodinje, ki so ga nakupile za zimo. Poglejmo najprej, zakaj se krompir letos ne drži, nato pa, kaj naj ukrenemo, da se izognemo večji škodi. V vidu pa imam le kmetovalce. Letošnja suša je zadržala krompir v rasti. Ko je padel dež po dolgi suši, je krompir pričel iznova poganjati in rasti ter je rasel dolgo tja v jesen. Krompir je izraščal, preraščal in spodraščal. Posledica tega so prepasani, prerastli gomolji in številni drobni gomolji na prvotnih, starih. Ti „mlajši“ deli gomolja v jeseni niso dovolj dozoreli, kajti splošno so kmetovalci krompir že iz navade prezgodaj brali, drugod jih je pa že kolobar silil k branju. V Šavinski dolini sejejo za krompirjem celo ječmen. Razume se, da se mora tedaj krompir čimprej ogniti z njive. Kolobar je torej že silil kmetovalce k zgodnjemu branju. Vidi se, da bi bilo potrebno marsikje izpremeniti kolobar z ozirom na krompir. Naš kmetovalec opušča še drugo važno opravilo, ki je potrebno, da se krompir v kleti dobro drži. Krompir naj bi ležal vsaj 14 dni, na plitvo nasut, v temnem, toda zračnem prostoru (na podu,

na skednju ali slično), da bi se presušil in da bi malo uvenel. Nato naj bi ga na drobno posipali z apnenim prahom in spravili v klet, kjer navadno prezimuje. Kaj je potrebno storiti s krompirjem, ki gnije? Krompir najprej preberite! Za seme odberite le normalne gomolje, torej niti prepasanih, prerastlih ali obrastlih, ki izgleda zdravo in ki se bo držalo. Seme bo spomladi drago. Zato ga pustite oveneti (14 dni) na suhem, zračnem in temnem mestu in ga potrosite na rahlo z apnenim prahom. Nato ga spravite v suho klet. Ker ga boste spomladi lahko vnovčili, ga spravite čim več. Ostali krompir tudi preberite. Drobni krompir za krmo ste že na polju izločili in posebej spravili. Sedaj morate izločiti še ves krompir, ki je nagnit, obtočen ali objeden, kakor tudi ves obrastel; ta je le za krmo. Pokrmite ga čimprej ali ga pa skisajte v silosu. Ostanek bo za kuhinjo in za prodajo. Prodajte ga, kolikor ga je odveč, ostalega pa spravite prav tako kakor semenski krompir. Ker bo spomladi pomanjkanje semenskega krompirja, ne glejte pri prebiranju semenskega krompirja toliko na velikost, kakor na zdravje in popolno zrelost. Vsi kmetovalci, ki imajo priznano seme, naj spravijo za seme ves krompir, ki ni drobnejši od 4 cm in lažji od 4 dkg. Glavno je, da je zdrav in zrel, da se bo torej držal do spomladi, da ima lepo razvite oči, ki bodo gnale lepe in močne cime. Zato so drobni, nezreli gomoljčki, ki so zrastle na obrastlih starih gomoljčkih, za seme neuporabni. Prepasani gomolji se verjetno ne bodo držali do spomladi, če niso popolnoma dozoreli.

Mnenje o silosu. V „Kmetovalcu“ od 15. februarja t. l. ste izrazili željo, da naj sporoče kmetje, kako jim sezidani silosi od l. 1934. ugajajo. Na kratko rečeno, prav dobro. Po temeljitnem preudarku sem se odločil za zidavo silosov — predalastih jam — in dovršil že bolj pozno jeseni, pa mi je takoj veliko koristilo. Zaradi deževnega leta je n. pr. krompir povečini gnil ter so ga nekateri kar na njivi pustili ali pa jim je pozneje segnil, jaz pa sem ga takoj z njive skuhal v posilniku in pustil, da se je shladil (seveda ne gnilega) in potem zmetal v jamo ter jo zaprl (okrog 4000 kg). Po šestih tednih sem silos odprl in pričel krompir pokladati prasičem, ki ga prav radi jedo. V primeru, da silosa ne bi imel, bi mi do tega časa gotovo polovico krompirja segnilo, ker vsega naenkrat ne bi mogel pokrmiti, slabega blaga pa tudi ni mogoče prodati. Istotako je tudi z ostalo krmo za govejo živino. Koruza, posejana na strni, se tudi za v silos prav dobro obnese. Koruza sem sejal z roko kot za košnjo, nato sem jo eno tretjino okopal, ostali del pa ne, a jo je na prvi tretjini ravno toliko zrastle kot na drugih dveh. Kdor tega ne verjame, pa naj sam poskusi. Sedaj sem popolnoma prepričan o resničnosti

člankov v strokovnem listu, kar mi je bilo tudi poprej neverjetno. Ko sem požel koruzo, sem še od detelje tretjo in četrto košnjo pokosil, da je bilo vsakega pol, zrezal na slamoreznici, zmetal v jamo, zaprl z ilovico ter po šestih tednih odprl. Zdaj dajem živini vsak dan opoldne krmo iz silosa, pomešano med rezanico, ki jo živali prav rade uživajo, pa tudi mleka dajejo krave toliko, kakor poleti. Imel sem nadalje za svoje razmere precej pese, katero sem zribal na reporeznici, pesno, repno in zeljno listje ter lucerno pa zrezal na slamoreznici (med to mešanico je bilo polovico pese), ter sem istotako skisal v silosu. Prasičji te krme ne jedo preveč radi; pokladati sem jo pričel vsaki drugi govedi, in sicer enkrat koruzo, drugič peso, ter si živina po njej zelo opomore, posebno mlada. Pa naj se še kdo oglasi, kako je s silosom zadovoljen. Neki posestnik iz Št. Vida n. pr. je zmetal koruznico, ko je prej potrgal storže, v jamo, pa se mu je tudi prav dobro obneslo.

Sadjarstvo in vrtnarstvo.

Še pred zimo na delo!

Fr. K.

Letošnji sadni ogledi in razstave, ki so se prirejale pri raznih podružnicah, so nam zopet pokazale, da še ne pridelujemo dovolj brezhibnega sadja, primerne za izvoz, sploh za prodajo. Ponekod so šele početki osnovani za umno sadjerejo. Zopet drugod, pa čeravno vidimo napredek, tudi nismo še na višku. Ne samo, da imamo še preveč raznih manjvrednih sort, temveč tudi boljše vrste so v kakovostnem oziru vse drugo kakor dobre. So častne izjeme, osobito v bivši mariborski oblasti, kakor tudi ponekod po Dolenjskem, kjer se sadjereji posveča vso pozornost.

Najhujše napake, ki jih na razstavah opazimo na sadju, so: veliko preveč piškavcev, še več pa plodov, ki so skaženi po raznih lisah, pegah in krastah, ki izvirajo povečini od škrlupa in sličnih glistnih bolezni. Mnogo sadja je bilo tudi predrobne in to vsled dolgotrajne poltne suše.

Kaj naj se iz tega učimo? Poznavanje najboljših sort, ki v dotičnem okolišu uspevajo. Vprašanje nastane, kako mislimo zmanjšati preobilico števila manjvrednih jabolok. V načrtu imejmo tudi najnujnejša dela, ki so: vse drevje moramo, če le dopušča vreme, čimprej obrezati in osnažiti, dalje vse mlado drevje zavarova-

vati proti zajcem in oskrbeti s primernim, dovolj močnim kolom. Okoli vseh dreves, ki smo jih prej pobelili, je prekopati kolo-barje v zvezi z istočasnim gnojenjem s hlevskim gnojem ali vsaj z umetnim gnojem (zlasti s Tomasovo žlindro ali fosfatno žlindro in 40%no kalijevo soljo). Važno je tudi, da drevje poškopimo z arborinom, odnosno s priznanimi in preizkušenimi sredstvi.

Našteli bi še marsikaj koristnega, ki bi se moralo v tem ali onem oziru izvesti sedaj pred zimo, povedano pa naj zado- stuje, da izvršimo vsa ta dela še pred mrazom, ako le vreme dopušča. Čim preje tem bolje.

Voluhar.

Fr. K.

Poleg zajca je voluhar (ponekod ga imenujejo krtica) najhujši škodljivec, ki nam vsako leto uniči ogromno število mladega drevja. Marsikateri sadjar bi obupal, če bi pri dolgoletnem sajenju sadnega drevja preračunaval velikansko škodo, ki jo povzročajo ti glodalci. Zajca se kolikortoliko lahko še ubramimo s tem, da drevje zavarujemo na ta ali oni način. Ali voluharju pa je težko priti v okom, ker se ta škodljivec nahaja v zemlji.

Kdo ne pozna voluharja? Omenjamo samo onim, ki ga še niso videli, da je podoben veliki miši. Je pa bolj čokatega telesa, ima debelejšo glavo z gostim kožuhom, majhna ušesa ter bolj kratek gostoporastel rep. Odrasel voluhar je 20—31 cm dolg, s 7 do 9 cm dolgim repom vštevši. Barve je sivorjave ali nekoliko črnkaste, zlasti na hrbtu, ob straneh svetlejša, spodaj zopet temnejša.

Voluhar živi v zemlji od raznih rastlin, ki jih po rovih, katere venomer koplje, donaša v svoja gnezdišča. Rove voluharjev je lahko razločevati od krtovih. Krtišča so manjša in sestavljena z debelejšimi kosi zemlje ter so bolj neenakomerna.

Škodljivec se silno naglo razmnožuje, slično kakor vsi glodalci tega plemena. Saj vrže samica od spomladi do jeseni trikrat do štirikrat mlade od 4—9 mladičev naenkrat, ki postanejo po nekaj tednih že godni za razmnožitev. Ako bi na ta način šlo vse po sreči pri razmnoževanju teh preklicanih voluharjev, bi iz enega para do jeseni nastalo okoli 350 in še več potomcev. Zahvaliti se moramo samo narav-

nim sovražnikom, kakor podlasicam, divjim mačkam, pa tudi sovam, ki gredo za temi škodljivci kot vztrajni zatiralci, da se ne razmnožujejo v takem številu.

Zanimivo je, da živi voluhar ne samo po vrtovih in sadonosnikih, temveč tudi ob bregovih voda, kjer dela precejšnjo škodo bajē tudi na ribjem zarodu. Nekateri ga zamenjajo z navadno vodno podgano.*

Voluhar se hrani, kakor že povedano, povečini od raznih korenin, korenstva in zrnja. V slast mu gre fižol, pa tudi čebula in krompir, zlasti v zimskem času, ko nanosi v svoja gnezdišča v zalogo najrazličnejšo rastlinsko hrano.

Sadjarje zanima v prvi vrsti, kako naj zatirajo najuspešneje voluharje. To pa je silno težavno delo. Predaleč bi nas vedlo, ako bi tu naštevati vse najrazličnejše načine, ki jih ta ali oni priporoča v boju proti temu glodalcu. Dobre mačke, zlasti samice, ko imajo mlade, dalje nekateri psi križanci foksterjerjev (majhna pasma psov) z domačimi psi, ki se jih priuči k lovu na voluharje, in poljske miši, nam jako mnogo koristijo pri tem težavnem poslu. Nastavljanje pasti, zlasti cevastih, ali pa tudi skopcev, ovčjim škarjam podobnim, po nalašč za to izučenih lovcih, je tudi dokaj uspešen lov, zlasti, ako jih lovimo proti spomladi. V novjšem času priporočajo tudi nastavljanje peteršiljevih korenčkov v rovi, ki smo jih namažali, prerezana skozi polovico, z Zelio pasto. Tako namazane vabe nastavljamo po roveh toliko časa, dokler jih živali jemljejo.

Ker je voluhar zelo prebrisana žival, moramo vsa ta dela izvrševati z največjo previdnostjo in spretnostjo. Pomniti je, da se voluhar ogiblje vsega, kar le količkaj diši po človeku. Mnogi sadjarji jih spretno lovijo tudi na ta način, da jim odgrebejo rove in jih potem čakajo pri istih, da jih pobijejo. Voluhar ne prenaša namreč prepiha, zato je kaj hitro na delu, da zagrebe rove.

* **Pripomba:** Znanstvenik H. Müller-Böhme, Berlin-Dahlem, je dognal, da sta voluhar in vodna podgana identična, t. j. enoinisto. On razločuje velikega voluharja (nižinskega 22—31 cm dolg) in manjšega planinskega (17—26), ki je nekoliko svetlejši. Voluhar živi od rastlinske hrane, v sili tudi od živalske. Bajē bi požrla letno 10 voluharjev 6 q pese, 5 q repe, 2½ q krompirja, ako bi se enostransko preživljali.

Našteli smo nakratko različne načine zatiranja voluharja. Vsak od teh je nepopoln in nam ne prinaša nobenega uspeha, ako se le posamezniki lotijo zatiranja. Vsa sosedstva bi morala iti organizirano v boj zoper voluharja, ker le na ta način bi dosegli uspehe.

Razno.

Sv. Bolienk pri Središču. 29. septembra t. l. je tukajšnje Društvo kmetских fantov in deklet priredilo **sadni ogled**, na katerem je poleg sadja bilo razstavljeno tudi grozdje in povrtina. Vkljub letošnji hudi toči, ki je uničila prideške v polovici občine, je bila razstava prav dobro založena. Večina zavednih sadjarjev in vinogradnikov je poslala svoje najboljše prideleke. Obiskovalcu se je ob vstopu v prostrano šolsko sobo nudila prav prijetna slika našega gospodarstva: izbrano sočno sadje, grozdje, poljski pridečki, poučne knjige in revije, vkuhano in posušeno sadje, sadjarsko orodje in potrebščine, vse to je bilo razpostavljeno med cvetjem in drugimi okraski. Naši mladi sadjarji so pa ves dan obiskovalcem dajali po-

Sl. 68. Sadni ogled Društva kmetских fantov in deklet v Sv. Bolienku pri Središču.

trebna pojasnila o lastnostih raznih sort. Popoldne se je vršilo sadjarsko predavanje o sadnem izboru in pokončevanju sadnih škodljivcev. Predaval je kmet. ref. g. J. Žnidarič iz Ljutomera. Kot sadjar domačin, ki pozna okoliščine, je snov obravnaval tako temeljito, da so vsi navzoči sledili z vidnim zanimanjem. Razstava je bila ves dan jako dobro obiskana, poleg domačinov jo je posetilo tudi mnogo izletnikov iz bližnje in daljnje okolice, ki jih je idealno lepo jesensko vreme izvabilo na naš vinorodni hribeček. Vsa prireditelj je svoj namen: poučiti kmetovalce, katere sorte sadja in grozdja naj izbere, da bo imel pričakovano korist, v polni meri dosegla. Želimo, da ta prvi ogled pri nas ne ostane tudi edini, temveč naj se prirejajo v bodočih letih

ob sodelovanju vseh poklicanih, tudi tistih, ki to pot še niso sodelovali, potem se bo v doglednem času naše sadjarstvo dvignilo na ono višino, ki mu zaradi ugodne lege našega kraja za sadjarstvo tudi pristoja.

Vinarstvo in kletarstvo.

Po letošnji trgatvi.

Josip Zabavnik.

Množina in kakovost vinskega pridelka in njega cene so v posameznih letih podvržene velikim izpremembam. V desetletnem povprečju moremo računati z le tremi odličnimi, oziroma prav dobrimi vinskimi letnicami, ostalih sedem let odpade na srednje in slabe. Letošnja vinska letina je v posameznih vinskih okoliših Dravske banovine dokaj različna. Trs je zimo dobro prestal, šli smo v spomladi z veseljem na delo z najboljšimi upi na bogato vinsko letino. Prvo iznenadenje smo doživeli že meseca aprila, ki je bil neobičajno hladen in je trs zadrževal v razvoju. Vendar se je vreme proti koncu aprila popravilo, trs je začel naglo odganjati. V začetku maja so bile mladike že 5 do 10 cm dolge. Prve dni maja je nastal vremenski preobrat, zrak se je ohladil na več stopinj pod ničlo. Posledice tega vremenskega preobrata v tako poznem času so bile za naše vinograde katastrofalne. Nežni trsni poganjki so pozebli, v višjih legah manj, v srednjih do polovice, v nizkih pa popolnoma. Vsi lepi upi na bogato vinsko letino so splavali po vodi. Po pozni pozebi prizadeto mladje se je osmодilo in posušilo. Žalosten je bil pogled na prizadete vinograde. Nastopilo je lepo vreme, trs je ponovno odgnal. Kjer se je mladje iz glavnih očes vsled pozebe posušilo, so pognala stranska očesa, o katerih pravimo, da niso rodovitna. Vendar smo se letos mogli prepričati, da tudi mladje iz stranskih očes da rod, toda manj in pozneje zoreč. Zaradi neugodnega poteka vremena skozi vse poletje so se vinogradi povsod lepo popravili. Sonca je bilo dovolj. Oblačno je bilo nebo le, če je deževalo. Peronospora in oidij nam nista nagajala. Ubrani smo se teh nevarnih bolezni z uspehom. Zarod grozdnega sukača in zavijača je trpel po majskih mrazovih in ta dva škodljivca nista nastopala tako močno kot druga leta. Ponekod sta napravili toča in suša občutno škodo.

Vkljub vsem težavam in vremenskim neprilikam na pomlad, toči in suši poleti in v jeseni smo dočakali v splošnem povoljno vinsko letino. V vinskih okoliših in legah, kjer ni bilo pozebe, so imeli bogato trgateg, drugod pa še vsaj dobro. Le kjer je toča hudo oklestila vinograde, je bila trgateg slaba.

Na 23.000 ha vinogradov smo letos pridelali v Dravski banovini kakih 500.000 hektolitrov vina, prej več nego manj. Vrednost tega vina znaša do 200.000.000 dinarjev, znesek, ki bo gotovo okrepil naše narodno gospodarstvo.

Ker je bilo letos grozdje lepo razvito in je ostalo do trgateg zdravo kakor redkokdaj, bo, upajmo, kakovost letošnjega vinskega pridelka zelo povoljna. Mošti so imeli 16 do 20 % in še več sladkorja. Kislina le v redkih primerih presega normalo. Letošnja vina bodo torej aromatična, pitna in ne premočna. Trgateg se je vršila ob lepem, toplem vremenu, mošti so pričeli takoj vreti in bodo že v jeseni popolnoma povreli. Ravnanje z letošnjim vinom bo torej lahko. Predpogoji so seveda: zdrava vinska posoda, pretok o pravem času in redno dolivanje.

Končno še nekaj besed na naslov naših vinskih trgovcev in gostilničarjev. Vina je v Dravski banovini letos zrastle toliko, da nam ga ne bo zmanjkalo do prihodnje trgateg. Segajte torej prav pridno po domači kapljici in ne kupujte vina drugod. Naj kroži naš denar doma. Cene našemu domačemu vinu so letos zelo skromne.

Razno.

Za žganje z nad 50 % alkohola se plača državna trošarina kot za špirit. Uvoz suhega grozdja iz Grčije.

Glasom časopisnih vesti je gospod finančni minister na podlagi čl. 68. zakona o državni trošarini izdal sklep, da je treba pod žganjem razumeti samo take destilate sadja, droži, tropin itd., ki pri izdelovanju ne vsebujejo nad 50 % alkohola in ki ohranijo značilne lastnosti sadnega žganja, in sicer, vonj in okus sirovine, iz katere so izdelani. Drugi destilati, ki pri proizvodnji dobe moč nad 50 %, ali destilati, ki izgube lastnosti sadnega žganja ne glede na moč, so špirit in kot taki podvrženi državni trošarini. Žganje nad 50 do 60 stopinj, ki bo na dan uveljavljenja tega sklepa v skladišču, ali že gotov izdelek, bodo popisali in vodili v evidenci do potrošnje. Finančna ravnateljstva

imajo nalog, da takoj odrede s pomočjo oddelkov finančne kontrole popis žganja s preko 50 do 60 stopinjami pri izdelovalcih in točilcih na drobno in na debelo in da vodijo o tem žganju do potrošnje točno evidenco. Ta sklep stopi v veljavo z razglasitvijo v Službenih Novinah. Od tega dne je prepovedano pridelovanje in prodajanje žganja z nad 50 % jakosti.

Organi finančne kontrole morajo strogo paziti, da žganje, ki bo v tem roku prišlo v promet, ne prekorači 50 % jakosti. V tem primeru je treba takoj pobrati trošarino kakor za špirit.

Sklep ministrstva financ, da je treba pod žganjem razumeti samo take destilate sadja, droži, tropin itd., ki pri izdelavi ne dobe moči nad 50 %, ker jih je sicer trošariniti kot špirit, je izzval v vrstah naših vinogradnikov veliko skrb in nemir. Kakor je znano, je bilo zadnja leta prekuhanih v Jugoslaviji okoli 500.000 hektolitrov vina slabših vrst v vinski destilat, ki so ga uporabljali za izdelovanje likerjev. To bo odslej nemogoče, ker bo produkcija vinskih destilatov, ki bodo trošarinjeni kot špirit, predraga in vinski destilati ne bodo mogli v bodoče več konkurirati s špiritom. Na ta način se bo pojavila na našem vinskem tržišču ogromna množina manjvrednih vin, ki bodo s svojo nizko ceno pritiskala na ceno plemenitejših vin, kar bo iznova poslabšalo že tako težavni položaj naših vinogradnikov, ki se bore z naporom vseh sil za obstanek.

Pa ne samo sklep gospoda finančnega ministra razburja naše vinogradnike, temveč tudi glas, da je naša visoka vlada baje odobrila Grčiji nov kontingent za uvoz 300 vagonov suhega grozdja. Znano je, da to grozdje služi za napravo žganja, oz. alkohola. Ako je to res, bi bil našim vinogradnikom zadan zopet velik udarec, ker bi povpraševanje za slabim vinom ponehalo, ki je dosedaj služilo za napravo vinskega destilata. Ker se iz sušenega grozdja dobi trikratna količina alkohola, v primeri s slabšim vinom, odgovarja teh 300 vagonov sušenega grozdja 900 vagonov vina. V slučaju uvoza 300 vagonov sušenega grozdja, bi torej naš vinski trg nepotrebno tlačilo 900 vagonov vina in pritiskalo cene vinu navzdol. Takih udarcev naše vinsko gospodarstvo in vinogradništvo, ki preživlja skoro tretjino vsega prebivalstva Jugoslavije, brez občutne splošne škode v narodnem gospodarstvu ne prenese.

Sklep gospoda finančnega ministra glede uvodoma navedene trošarine na žganje z nad 50 % alkohola in odobrenje kontingenta Grčiji za uvoz 300 vagonov suhega grozdja koristi samo malemu številu državljanov, bavečih se z industrijo špirita.

Mnenja smo, da je treba v prvi vrsti ščititi interese širokih narodnih mas, ki se pečajo z vino-

gradništvo, in šele v drugi vrsti interese malega števila industrijcev špirita.

Živnoreja in mlekarstvo.

Holandsko razkužilo proti spolnim boleznim pri govedu.

Joža Samec.

Pri Zvezi selekcijskih organizacij za svetlolisasto govedo uporabljamo takozvano **holandsko razkužilo** že tri leta z najboljšim uspehom. Pred zaskočenjem se z njim razkužijo spolovila, da se s tem **prepreči širjenje** različnih prenosnih bolezni, katere se prenaša in širi s spolovili **pri plemenjenju**. Najbolj razširjene in najbolj znane bolezni, ki se prenašajo na ta način, so: **kužni katar spolovil, mehurčasti izpuščaj in kožno zvrženje** ter nekatere vzgojne bolezni.

S tem razkužilom se prepreči prenos teh spolnih bolezni, za ozdravljenje že obstoječe bolezni pa seveda ne zadostuje. Ravno vsled tega imenujemo to sredstvo razkužilo, ne pa zdravilo.

Te bolezni prenaša in širi največ bik plemenjak, ki pa sam na njih navadno ne oboli, če pa že oboli, pokaže le malokdaj znake obolenja. Bik se nalezne povzročiteljev bolezni pri zaskočenju bolne krave, ne da bi sam obolel ali vsaj pokazal znake obolenja, okuži pa skoraj vse krave, ki jih še pozneje zaskoči.

Holandsko razkužilo pa ima namen širjenje teh bolezni preprečiti na ta način, da uniči ob zaskočenju prenašalce teh bolezni v nožnici krave in na žili bika.

Uporaba tega sredstva je jako enostavna in poceni. To je močno temno modra tekočina, pol litra — kar zadostuje za enega bika skoraj dve leti — stane okrog 90 Din.

Navodila za uporabo: Dolžnost oskrbnika bika plemenjaka je, da pred skokom najprej pregleda nožnico prignane krave. Ako vidi, da pri kravi kaj ni v redu, da je sluznica nožnice n. pr. prevlečena z gnojem ali s sluzom, da so na njej molički ali da je samo bolj rdeča kot navadno, bika kratkomalo ne sme spustiti. Kravo pošlje domov z naročilom, da se jo pravilno zdravi in šele po popolnem ozdravljenju zopet pripelje.

Pri kravah, ki ne kažejo nikakih znakov obolenja, se uporablja holandsko razkužilo na tale način:

Na palčico, debelo in dolgo kot svinčnik, privežemo kosček bombaža ali krpico, to vtaknemo v steklenico s holandskim razkužilom, da se dobro namoči, nato odpremo z levo roko nožnico krave, desno pa, s katero držimo palčico, namažemo sluznico nožnice zunaj in znotraj. Takoj nato pripustimo bika. Pri skoku se razmaže to sredstvo po vsej nožnici in po celi žili, kar se lahko vidi zaradi močne barve razkužila. To sredstvo ne draži sluznice nožnice in žile prav nič in tudi ne škoduje semenu.

Recept za holandsko razkužilo (tako smo ga krstili mi) je prinesel iz Holandske **ing. Eiselt**, naš zvezni tajnik. Na Holandskem je to obvezno vpeljavano že več let za vse bika, ki plemenijo.

Sl. 69. Tekme v oraňu s kravami v Murski Soboti, 8. sept. 1935.

Ker se sestavine za to razkužilo pri nas sploh ne dobijo ali pa le težko, smo se obrnili s tem receptom na tukajšnje lekarno „pri Angelu“ v Murski Soboti, ki nam sedaj priskrbuje to sredstvo ceneje, kakor bi ga dobili na Dunaju.

Pri zvezi za svetlolisasto govedo je uporaba tega sredstva obvezna za vse rodovniške plemenjake. Nabavne stroške nosi Zvezna blagajna s pomočjo prispevkov pristojnih sreskih kmet. odborov. Razkužilo uporabljamo že tri leta z najboljšimi uspehi. Kjer se je holandsko razkužilo pravilno uporabljalo, so ponehale neprijetne spolne bolezni, podaljšala se je plemenska sposobnost bikov, pa tudi odstotek jalovosti, povzročene po teh boleznih, se je zelo zmanjšal.

Zadnji čas so začeli to sredstvo uporabljati že tudi lastniki licenciranih bikov, ko so videli, kako odličen uspeh je dosežen pri rodovniških bikih.

Že obstoječe spolne bolezni, to so kužni katar in mehurčasti izpuščaj, v kolikor jih lajik sploh more spoznati, **zdravimo** z najboljšim uspehom pri nas s svečicami od „Tewega“ z Dunaja, ki so pa

pri nas le malo razširjene, ter z „Bissulinom“. Tudi „Kolpigran lističe“ zelo hvalijo, so pa pri težjih vnetjih, kjer je sluznica nožnice suha, neporabni, ker ni vlage, da bi se raztopili, medtem ko se „Tewega“ ali „Bissulin“ svečice pri telesni toploti raztopijo, obolelo sluznico namažejo in razkužijo ter bolečine omilijo.

Izpiranje bolnih spolovil pri živini s tem ali drugim sredstvom, se pa sedaj, odkar so v prometu različne svečice, splošno ne prakticira več. Izpiranje, izbrizgavanje je muka za ljudi, ki naj to izvršijo, še bolj pa za obolelo živino. Zdravila, ki se v ta namen uporabljajo (razen sode bikarbone), so jedka ali na kak drug način v neugodnem zmislu dražijo občutljiva spolovila živine. Živina postane po tem ravnanju nemirna, uporna (posebno biki), se ne pusti v bližini spolovil čistiti, dostikrat pa postane celo zlobna in nevarna.

Opomba uredništva. Gospodu piscu, ki si je kot zvezni veterinar pri selekcijski zvezi za svetlolisasto govedo pridobil bogate izkušnje in velike zasluge pri zaježitvi spolnih bolezni, smo za ta članek zelo hvaležni. **Toplo priporočamo vsem ostalim selekcijskim zvezam, da uporabljajo razkužila predpišejo za vse rodovniške plemenjake.** Sredstvo je zelo poceni, enostavno v uporabi, učinkovito in neškodljivo. Preizkušeno je že mnoga leta na Holandskem in sedaj že tudi v Prekmurju.

Razno.

Rodovniška premovanja za dolensko sivorjavo govedo je kr. banska uprava naknadno odobrila še za Sodražico in za Sveti Gregor. Prvo je bilo 12., drugo 13. novembra t. l.

Banovinski prispevki za bika. Banovina daje vsako leto prispevke za nabavo bikov revnejšim občinam, katerim primanjkujejo. Sedaj je čas za vlaganje prošenj. Zanimanci naj se dogovorno s svojo občino zglasijo pri svojem sreskem kmet, referentu, kjer prejmejo vsa potrebna navodila in obrazec za prošnjo brezplačno. Biki se bodo odbrali na plemenskih sejnih spomladi.

Gnojilčne črpalke se bodo oddale zopet spomladi onim prošnjikom, ki imajo v redu napravljeno gnojlišče. Sedaj je čas za vlaganje prošenj. Navodila se dobe pri sreskem kmet, referentu.

Peteline in kokoši štajerske pasme prejmejo tekom novembra vsi oni, ki so pravočasno zaprosili in položili za vsakega petelina po 10 Din in za vsako jarčico po 20 Din. Podpisan je odlok kr. banske uprave, da se nabavi vsega 410 petelinov in 305 jarčic. Živali se bodo kupile pri rej-skih središčih in bodo najboljšega porekla po nes-

nosti in debelosti jajc. Petelini bodo tehtali najmanj 2 kg in 25 dkg, jarčice pa vsaj 1 kg in 90 dkg. Le mlade živali smejo biti za malenkost lažje. Z izbiri živali so poverjeni banovinski perutninarski nadzorniki, in sicer **ing. Eiselt Erik** v Murski Soboti, **Zupanc** v Mariboru ter **Gosak** v Ljubljani.

Ing. B. W.

Gozdarstvo.

November (listopad).

Ing. V. Novak.

Narava.

Listje je z drevja povečini že **odpadlo**, le pri nekaterih vrstah, kakor **hrastu**, **javoru**, **maklenu**, **gabru** in dr., se še upira jesenskim vetrovom. Uda se, ko pade prva slana.

Po Vseh svetih vidimo še posamezne zakesnele selivke, od katerih se marsikateri odloči, da pri nas prezimi. Ves ta mesec in še tja do Božiča so naše nezamrzle vode polne severnih gostov.

* * *

Vzgajaj!

Pripravo za **pomladansko setev** dokončamo.

Če tla še ne zamrzujejo, **sejemo** v gozdu lahko želod ali seme drugih listavcev.

Dokler ne zapade sneg, se da še prebirati in odstranjevati slabo drevje in nekoristno grmičevje iz gozda.

* * *

Izkoristiti!

V nižje ležečih krajih začno z **zimsko sečnjo**, najsibo na golo ali prebiralno. Preden začnemo sekati na čisto, je treba dobro preudariti, če to ne bo gozdu in nam v kvar. Koder se je bati velikih izdatkov za pogozdovanje in čiščenje ali slabih posledic za gozdna tla, se bomo odločili rajše za opojno sečnjo ali prebiranje ali pa za sekanje v skupinah.

* * *

V novembru izkoriščajo ponekod tudi **nizke gozde** (glej sliko 70.), bolje pa je sekati odganjke šele proti koncu zime.

* * *

Grabljenje listja za **steljo** škoduje gozdu v času, ko listje odpada, še najmanj. Kjer brez listja nikakor ni mogoče izhajati, naj se grabi sedaj, ne pa pomladi ali celo poleti.

Listje je za vzgajanje gozda in za ohranitev gozdnih tal prav tako važno, kakor

je važno gnojilo za obdelovanje polja. Če njive ne gnojimo, se ne smemo čuditi, ko ne bo nič pridelka. Istotako pa se tudi ne vprašujmo, zakaj nič ne prirašča v gozdu, kateremu kar naprej odnašamo njegovo naravno gnojilo, t. j. listje.

Odpadajoče listje in igličevje vpliva zelo ugodno na gozdna tla. Prvič varuje tla pred izpirajočim vplivom dežja in drugih padavin. Drugič povzroča, da ostanejo tla rahla in zračna. Tretjič ureja vodno vsebino tal in deluje kakor goba, ki se ob deževju napije vode in jo ob času suše oddaja tlam in rastlinam. Le listje in iz njega nastale tvarine omogočajo, da more uspevati gozd celo na zelo strmih pobočjih.

Sl. 70. Nizki gozd v snegu.

Kjer odvezemajo gozdu listje letom za letom, postaja zemlja pusta in le v oddaljenejših dolinicah, katerih še niso dosegle grablje, je še ostal drobec gozdne prsti. Na izčrpanih tleh skoraj nič več ne prirašča. Zato je tak gozd vedno redkejši, množi pa se v njem plevel in resje. Polagoma izgine ves les z gozdne parcele, tudi dobre listnate stelje ni več, grabi se le še ono malo resja, praproti in trave, kar je še more rasti. Tla od leta do leta pešajo in ne donajajo nikakih koristi več. Kjer je stal pred sto leti lep gozd, je danes klavrna rast na opešani zemlji.

Da se pustošenje vsled prekomernega grabljenja listja prepreči, predpisuje zakon* glede nabiranja stelje v gozdih tole:

Na istem kraju se stelje ne sme iznova grabiti, preden ne minejo najmanj tri leta.

Suho listje (nastilj, dračje, stelja) in mahovina se smeta grabiti samo z lesenimi grabljami in ob dejanski potrebi tako, da se s tem ne ogrebe in ograbi prst ter ne poškoduje mladega zaroda gozdnega drevja.

* § 38. zakona o gozdih.

Grabljenje stelje je načeloma prepovedano na površinah, ki so namenjene za pogozdovanje. Izjeme od tega dopušča le oblastvo.

Zakoniti predpisi zahtevajo torej med drugim, da se sme na enem mestu grabiti stelja šele po preteku treh let. Naši posestniki, ki so navajeni grabiti listje vsako leto na istih parcelah, ker leže v bližini njihove domačije, bi morali začeti s pridobivanjem stelje tudi v oddaljenejših gozdovih. Res stane to veliko več truda in časa, toda s tem se obvarujejo gozdi pred hiranjem.

Oni posestniki, ki imajo premalo gozda, da bi jim zadostovala stelja iz ene četrtnine gozda, morajo skušati poiskati nadomestilo (na primer slamo, gozdni plevelj, žaganje i. dr.) za steljo drugod.* Kdor izkorišča steljo na škodo gozda, bo moral prej ali slej skrbeti število glav v hlevu, ker bo premočno izkoriščen gozd dajal vedno manj listja za nastilj.

* * *

Izvažanje lesa. Najprej spravimo iz gozda drevesa, ki leže posamezno posekana in raztresena po gozdu, kakor sušice, podrti in poruvana drevesa, drevje, posekano pri prebiranju. Njih izvažanje je težavno in zelo odvisno od lepega vremena. Pa tudi z **odvažanjem** ostalega lesa hitimo, da nas ne prehití zima.

Izvozna pota posipamo z gramozom in jih vzdržujemo v dobrem stanju.

* * *

Ščiti, varuj!

Tudi v novembru moramo paziti, da ne delajo nepoklicani **škode** v naših **gozdih** bodisi z grabljenjem listja, z nabiranjem suhljadi, s kleščenjem, bodisi s čem drugim.

Kakor nalaga zakon gozdnim posestnikom nekatere dolžnosti, tako jih tudi skuša zavarovati pred poškodbami v gozdu po tujih ljudeh.

Med škodami, katere prizadenejo lastniku gozda drugi ljudje, naveda zakon** te-le:

Neupravičeno sekanje drevja, ruvanje gozdnih sadik, prisvajanje lubja, pobiranje dračja, izkopavanje parobkov (panjev, tršev), nabiranje smole, grabljenje stelje, nabiranje želoda in drugih gozdnih semen, pašo in poškodbe vsled paše, lupljenje

* Glej str. 358 „Kmetovalca“ iz l. 1934.

** Zakon o gozdih: §§ 151. do 161.

skorje, zasekavanje in poškodovanje rastočih (stoječih) dreves, kopanje prsti in gozdne zemlje, poškodovanje mejnikov, potov in drugih spravičnih naprav.

Za take škode predvideva zakon kazni, katere izreka obče upravno oblastvo (sresko načelstvo), če ne spadajo pred sodnijo.

Posestnik, ki je bil oškodovan na kakor gori naveden način, naj se obrne na sresko načelstvo. Naznani naj storilca, opiše škodo in zahteva **odškodnino**.

Če sresko načelstvo naznanjeno osebo obsodi, mora obenem določiti tudi odškodnino za napravljeno škodo, ako je lastnik to izrecno zahteval.

Zoper odmero odškodnine, se lastnik lahko pritoži na višje oblastvo (bansko upravo). Vendar je svariti pred pretiranimi zahtevami, saj se oblastva ravna po **cenovniku za povrnitev škode po gozdih**, ki predpisuje po srezih določene cene za razne vrste poškodb.

* * *

Red.

Kadar v gozdu seka jo tuji delavci, je treba budno paziti, da ne bi podirali dreves, ki niso bila **označena (žigosana)** za sekanje in ki niso namenjena za prodajo. Drvarji pa tudi ne smejo izpuščati dreves, katera smo žigosali zato, da se spravijo iz gozda in napravijo prostor koristnejšemu drevju. Starih vejnatih dreves se delavci neradi lotijo, ker imajo z njimi več truda in manj zaslužka, kakor pri sekanju dreves z ravnimi debli in maloštevilnimi vejami.

Ali smejo vzeti občinski odborniki v zakup občinsko lovišče?

F. Z.

Po zakonu o lovu z dne 5. decembra 1931. članom občinskega odbora ni prepovedano, da vzamejo v zakup lovsko pravico lovišč, ki jih dajejo v zakup na javni dražbi občna upravna oblastva I. stopnje (sreska načelstva, mestna poglavarstva). Zakon o občinah pa odreja v točki 4. § 28., da ne morejo biti občinski odborniki: občinski dobavitelji, podjetniki občinskih del in **zakupniki občinske imovine in dohodkov**. Vprašati se je torej, ali morda cit. določilo v zakonu o občinah izključuje občinske odbornike od nakupa občinskih lovišč? Preden moremo odgo-

voriti na to vprašanje, si moramo biti na jasnem, komu pripada lovska pravica.

Zakon o lovu določa v § 1., da je lovska pravica **združena z zemljiško lastnino in da pripada zemljiškemu lastniku**, ki jo pa more izkoriščati samo po odredbah tega zakona. Tako predpisuje § 4. z. o l., da more izvrševati lovsko pravico na svojem posestvu lastnik zemljišča samo tedaj, ako ima v lasti najmanj 200 ha nepretrganega zemljišča. Zemljišča lastnikov, ki nimajo te, po zakonu predpisane zemljiške celote, pa se morajo v zmislu § 5. z. o l. **združiti v občinska lovišča** in oddajati v zakup v korist lastnikom teh zemljišč. Zakupnina iz občinskih lovišč pripada v zmislu § 13., odst. drugega, z. o l. **zemljiškim lastnikom**.

Iz navedenih določb torej sledi, da **občinskih lovišč ni smatrati za občinsko imovino**, niti so dohodki, ki izvirajo iz teh lovišč, dohodki občine, četudi zakupnine pobira občina in jih uporablja za občinske potrebe na podlagi po kralj. banski upravi odobrenega sklepa občinskega odbora (§ 76., točka tretja, fin. zakona za leto 1934/35.). **Ni torej nobene zakonite ovire, da postane član občinskega odbora zakupnik (podzakupnik, družabnik) občinskega lovišča po § 5. zakona o lovu**, ter s tem ne bi bila podana nikaka ovira, da obdrži funkcije občinskega odbornika.

Drugače pa je z lastnimi lovišči občin, ki jih imajo na primer: občina Tržič, občina Jezersko, občina Kočevje, mestna občina Celje. Če hoče vzeti občinski odbornik kako lastno lovišče v zakup, ki ga sedaj glede na predpis § 15., odst. tretjega, z. o l. oddaja v zakup na javni dražbi občno upravno oblastvo I. stopnje, se mora odpovedati funkciji občinskega odbornika. Lastna lovišča občin so namreč občinska imovina v zmislu zakona o občinah.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 114. Bivša občina je imela pred združitvijo precejšnjo površino zemlje. Uprava združenih občin je svojčas razglasila prodajo ali najem tega zemljišča, toda na pobudo nekaterih posestnikov je občina odstopila od te svoje namer. Ali je občinska uprava upravičena, da brez vprašanja ostalih posestnikov tako samolastno postopa in kako se pride do tega, da bi se zemljišče po davčni moči razdelilo? (A. Šk. v B.)

Odgovor: Z združitvijo, t. j. s komasacijo občin samo na sebi zemljišče še ni prešlo v last

nove občine. Stvar občanov bivše samostojne občine je bila, da si ustvarijo organizacijo podobne, ki bi po svojih organih — **nezavisno od občinskih organov** — upravljala in gospodarila s svojimi nepremičninami. Ker se pa to ni zgodilo, upravlja po svoji volji uprava združene občine premoženjske zadeve bivših občin. Da se zemljišče bivše samostojne občine porazdeli med bivše občane — kar je smatrati za odtujitev — za to je potreben sklep nove občinske uprave, ki ga mora po povoljni izjavi bana Dravske banovine odobriti ministrstvo za finance, sporazumno z ministrom za notranje zadeve. Stvar občanov bivše občine pa je, da tozadeven sklep nove občinske uprave izzovejo.

S. Š.

Vprašanje 115. Moja mlada krava je oglušela na en sasek, ko je dojila prvo tele, kmalu nato pa še na drugega. Misleč, da se bo to stanje v brejosti zboljšalo, sem jo pripustil v drugič k biku. Vendar je pa krava po štirih mesecih brejosti zvrгла. Nekaj časa potem je pričela hujšati in koža se je po vsem životu trdo drži. Tudi noge jo bole. To stanje traja že okrog dva meseca in mi mu pravimo „ovčič“. Zdravim kravo z različnimi zelišči, kakor so pelin, lusček, grenka sol, brinjevo olje; vrhu tega ji polagam surovo rezano peso in lanene tropine. Ne je pa nič prav rada. Kako naj kravo zdravim in ali se sploh da ozdraviti? (Z. M. v Č.)

Odgovor: Bolezen Vaše krave je pričela na vimenu. Pravite, da je krava oglušela na dva saska, pri tem pa ne opišete nič oglušelih četrti vimena. Važno je namreč za določitev bolezni, kakšni sta ti četrti, če sta usahli ali zatekli, če sta boleči, kvrgasti, če sta bili vneti, preden sta usahnila ali če ni bilo opaziti na vimenu nobene otekline, oziroma bolečine itd. Če je vime usahnilo brez posebnih bolečin na njem, je verjetno, da se gre za takozvano rumeno sušico vimena, bolezen, ki jo povzročajo v verižice nanizane krogličaste bakterije (glivice), takozvani streptokoki. Bolezen se da v prvem početku uspešno zdraviti z mrzlimi obkladki, v poznejšem, takozvanem dolgotrajnem stanju pa z vbrižgavanjem raznih zdravil v obolele četrti vimena. Med njimi sta najuspešnejša rivanol in entozon. Seveda more zdravljenje voditi, oz. vršiti le večš živinozdravnik. V bolezensko sliko vnetja na vimenu spadajo tudi bolečine v nogah, pravzaprav v sklepih. Da bi ta bolezen povzročila izvrženje, je manj verjetno, vendar pa ni izključeno, posebno takrat, če sodeluje takozvana Bangova bolezen, t. j. glivice kužnega izvrženja goved. Posledica vsake dolgotrajne bolezni je vedno hiranje (hujšanje) ter popuščanje prožnosti kože. Ta se tudi trdno prilepi na podkožje, čemur pravi narod „ovčič“. To stanje kože ni nikaka bolezen zase, temveč le posledica kakršnekoli dolgotrajne notranje bolezni in spada

pótemtakem tudi v to bolezensko sliko. Vselej, kadar ta „ovčič“ nastopi, je potrebna temeljita živinozdravniška preiskava celega telesa in točna ugotovitev bolezni. Zdravljenje na slepo brez točne določitve bolezni pa najsi bo to s kakršnimikoli zelišči, solmi ali olji je seveda brez zmisla in ne more pomagati.

Dr. V.

Vprašanje 116. Avgusta preteklega leta sem kupil kravo. Prodajalec je trdil, da je peti mesec breja ter da stoji dobro za tele. Štiri tedne po nakupu je imela komaj pol litra mleka in sem jo nehal molsti. V naslednjih mesecih je bila množina mleka vedno enaka. Tudi živinozdravnik je rekel, da krava ni breja. Ko sem se v naslednjih mesecih o tem prepričal, sem od prodajalca zahteval, da mi naj tele plača, sicer da ga bom tožil. On se za grožnjo ni zmenil. Notar mi je pa rekel, da je rok za tožbo zamujen. Kaj naj ukrenem? (F. Z. v S.)

Odgovor: Notar ima prav. Rok za tožbo ste zamudili. Postopati bi bili morali tako: Čakali bi bili do poteka 9 mesecev domnevane brejosti. Po poteku te dobe, ste imeli še 40 dni časa za tožbo; torej tožbo bi bili morali vložiti najkasneje 5½ meseca po sklenjeni kupčiji. To je do srede februarja t. l. Sedaj je pa ta čas že davno potekel. Rok je zastarel.

Dr. V.

Vprašanje 117. Med kmeti vlada splošno mnenje, da se je letošnja ajda, kar je je vsled suše vzkalilo pozneje, ko je pomočil dež, izprevrgla v divjo. Ali je to mogoče in zakaj se to naredi? Jaz tega ne verjamem, ker je na moji njivi tudi po-

zneje kaleča ajda ostala prava. Ali se to ne naredi vselej in povsod? Sploh se trdi, da se ajda polagoma izprevrže v divjo. (A. L. v M.)

Odgovor: V Dravski banovini sejemo dve sorti ajde: sivo in črno. Med pravo ajdo se pa naseli divja ajda, korošica, koroška ali pohorska ali zelena ajda. Znanstveno se ji pravi tartarska ajda. Ime „zelena“ ji prav pristoji, ker je v primeru z ostalima dvema sortama res na zunaj zelena. Letos sem našel v konjiških hribih tudi čiste setve zelene ajde. Prav tako na Pohorju. Pravijo, da daje sladko moko, ki je za žgance in prasičjo moko prav odlična. Dobrih njiv pa seveda gospodarsko ne izkorišča tako dobro, zato je v dolini ne sejemo. Ker je pa bolj skromna, zadovoljna tudi s slabšo zemljo in ker ji tudi suša ne more tako močno do živga, se v dolini bolje počuti kakor siva ali črna ajda, zato ju tudi prav uspešno izpodriva. V vsakem semenu sive ali črne ajde je nekaj zrn zelene. Ta se v kratkem tako razmnoži, da potisne sivo ali črno v stran in da zavzame prvo mesto na njivi. V neugodnih razmerah, kakor so bile letos v času setve ajde, so zrna zelene ajde lepo izšla, suša jim ni škodila, slabše pa je izšla črna ajda. Zato je zelena prevladovala. Kakor vidite, ni niti govora o neki izprevrži, temveč je vse čisto prirodno. Med Vašo setvijo ni bilo zrn zelene ajde. Tudi njiva je bila boljša. Pri sosedih je pa prevladovala zelena ajda, ker je bila za črno zemlja preveč suha in lačna in ker niso imeli čistega semena.

V. S.

Družbene zadeve in razno.

Načelnikom in odbornikom kmetijskih podružnic v preudarek!

Koncem meseca pošljemo podružnicam imenike naročnikov na „Kmetovalca“ za prihodnje leto. Zato pozivamo vse člane odbora kmetijskih podružnic, da storijo svojo dolžnost v svojem okolišu in da naberejo čim več naročnikov na list. Opazamo, da so žal mnoge podružnice v tekočem letu kaj slabo nabirale naročnike. Prepričani smo, da bo odbor letos podvljel vse potrebne mere za pridobivanje večjega števila naročnikov v podružničnem okolišu. Vkljub hudi stiski za denar, je mnogo podružnic častno izvršilo svojo dolžnost, da je nabralo dokajšnje število naročnikov. Mnogo jih pa je, ki niso posvečali dovolj pozornosti tej nalogi. Mnenja smo, da je vsak napredkaželnjen kmetovalec, osobito, če je član družbe, naravnost navezan na „Kmetovalca“, saj brez njega tudi v teh težkih časih ne more izhajati. Vsakdo, ki se bavi s pospeševanjem kmetijstva, praktično ali teoretično, je „Kmetovalec“ zanj gotovo nenadomestljiv strokovni list.

Naročnina na „Kmetovalca“ za leto 1936. znaša samo 25 Din, katero vsoto je nakazati Kmetijski družbi v Ljubljani. V zmislu sklepa glavnega odbora na seji dne 2. julija 1935. bo list izhajal mesečno, in sicer v isti obliki in večjem obsegu. Obravnavale se bodo kakor doslej vse panoge našega kmetijskega gospodarstva. Prihoda „Vnovčevalec“ bo izhajala na 4—8 straneh, ki bo obravnaval vnovčevanje kmetijskih pridelkov, prinašal tržna poročila, tržne cene pridelkov in raznim potrebnostim, ki jih KD nakupuje in dobavlja svojim članom.

Opazili smo v tekočem letu, da je veliko starih naročnikov izostalo vsled tega, ker se jih ni pozvalo pravočasno od strani podružničnih funkcionarjev k naročitvi

„Kmetovalca“. Prepričani smo, da bo ta nedostatek letos popravljen in da bodo naročniki pri vseh podružnicah številčno narasli. Pozivamo ponovno vse podružnice, da store svojo dolžnost in da poberejo naročnino v znesku 25 Din v svojem okolišu od članov in tudi drugih kmetovalcev ter jo nakažejo Kmetijski družbi.

Uredništvo in upravnništvo „Kmetovalca“.

VABILA

k letnim zborom podružnic Kmetijske družbe
v Ljubljani, r. z. z o. z.

Spored:

1. Čitanje pravilnika, zlasti § 2., 3., 6., 7., 8., 9. in 10.

2. Slučajnosti.

V nedeljo, 24. novembra 1935.:

Dol pri Ljubljani, ob 15. uri v Društvenem domu v Dolu; **Otovec**, ob 11. uri v gostilni Vrščaj; **Polhovgradec**, po prvi sv. maši v občinski pisarni; **Prevalje**, ob 9. uri v hiši št. 15. v Farni vasi;

V nedeljo, 1. decembra 1935.:

Planina pri Sevnici, ob 15. uri v šoli;

v nedeljo, 8. decembra 1935.:

Naklo pri Kranju, ob 15. uri v stari šoli v Naklem.

Razno.

Izpremembe pri oddelku za kmetijstvo kr. banske uprave. Te dni je bil premeščen bivši načelnik kmet. oddelka kr. banske uprave v Ljubljani **g. ing. Josip Zidanšek** za živinorejskega inspektorja h kmetijskemu ministrstvu v Beograd. Pogrešali ga bodo zlasti mnogi živinorejci in vsi mnogoštevilni prijatelji v njegovi ožji domovini. Želimo gospodu inspektorju tudi na njegovem novem položaju obilo uspehov, predvsem pa trdnega zdravja, da bi bilo njegovo delo z največjim uspehom kronano v korist našega kmetijstva. — Istočasno si štejemo v dolžnost, da iskreno pozdravimo novega načelnika kmet. oddelka **g. ing. Antona Podgornika**, katero mesto je pred tremi leti vsled nastalih razmer moral zapustiti. V prepričanju, da bo gospod načelnik, slično kakor njegov prednik, naklonjen našemu najstarejšemu glasilu slovenskega kmeta in njegovi ustanovi, mu želimo mnogo uspešnega in blagoslovljenega dela na njegovem odgovornem mestu.

† **Ing. Jakob Turk**, 19. oktobra t. l. je preminul g. ing. Jakob Turk, ravnatelj drž. poskusne in kontrolne postaje v Ljubljani, ki je bil daleč naokoli znan med našimi kmetovalci kot neumoren strokovnjak, zlasti na poskusnem polju pri uporabi umetnih gnojil in pa travništva. V svojem dolgoletnem delovanju je izvršil, posebno na našem Barju, nešteto gnojilnih poskusov, pa tudi drugod po deželi, uvažal je nova semena raznih kul-

turnih rastlin ter posvečal največjo pozornost pospeševanju travništva in pridelovanju krme. Napisal je razne članke o svojih delih, poslovenil dr. Weinzierlovo knjigo „O sestavljanju in setvi travnih mešanic“ (1913.). Spisal je tudi brošuro „O gnojenju travnikov“ (1923.) in knjigo „Travništvo“ v dveh snopičih, ki jo je izdala l. 1925.

Slika 71.

Družba sv. Mohorja v Celju. Pokojni Turk je zapustil široko vrzel med strokovnjaki. Umrli je pravzaprav v najlepši dobi, ko bi lahko storil še mnogo koristnega v prosep našega kmeta, kateremu je vedno v svojem življenju skušal pomagati. Ohranimo ga v trajnem in najlepšem spominu!

† **Jožef Peternell**. Pred nekaj tedni je na žalosten način preminul čislani in priznani posestnik samouk Jožef Peternell iz Selc, član kmetijske podružnice. Bil je doma iz Cerknega. Njegova nemirna narava je vedno stremila po napredku, po izboljšanju ter je na ta način mnogo osnutkov podvzel in jih tudi uspešno izvršil. Pokojnik je bil vzoren kmetovalec, ki je obdeloval polje po najnovejših praktičnih izkušnjah, da so ga posnemači. Med prvimi je bil, ki so škropili sadno drevje proti raznim škodljivcem. Iznašel je tudi več strojev, okopalnik in tudi sejalni stroj, ki ga je hotel patentirati. Žalostna usoda ga je doletela v najboljših letih. Naj počiva v miru!

VNOVČEVALEC

15. novembra 1935.

Jesensko vnovčevanje pridelkov.

Fr. Kafol.

Letošnja jesenska prodaja nekaterih pridelkov, kakor sadja, krompirja, fižola, je bila dokaj boljša kakor lansko leto. S prodajo živine in lesa smo pa še vedno tam, kjer smo bili. Je to usodno za naše kmetijsko gospodarstvo, ko sta takorekoč ti dve najvažnejši panogi odpovedali. Temu stanju so v veliki meri krive tudi naše notranje razmere. Medtem, ko naši sosedje, zlasti Madžari trgujejo in sklepaajo pogodbe, n. pr. z Nemčijo za 150 milijonov samo za izvoz živine in prasičev, se mi v naši banovini pehamo za tistih par vagončkov govedi, ki jih izvažamo v Avstrijo. Kmetijska družba izvažja potom svojih podružnic iz severnih delov banovine živino po dva vagona mesečno, tako da vsaj nekaj nudimo topogledno svojim članom. K stvari, t. j. izvozu živine in lesa se bomo še pozneje povrnili.

Vnovčevanje krompirja, ki smo ga letos v precejšnjih količinah pridelali, je nekoliko boljše. V pričetku jeseni je bila cena višja, t. j. od 70, pa tudi do 80 para za kg za beli, za pozni rožnik pa celo 90 in še več, franko nakladalna postaja. Zanimivo je letos to, da je cena poznemu rožniku dokaj višja, nego belemu krompirju. Lansko leto je bilo pa ravno narobe. Ta preokret je pripisovati dejstvu, da je krompir v južnih krajih države vsled suše, kjer so večji potrošniki za rožnik, slabo obrodil. Edino obmorski kraji čislajo bolj naš beli krompir.

Opažamo, da je krompir v mnogih naših krajih manj trpežen ter je podvržen močno gnitju. Zakaj je temu tako, bomo še tekom zime v strokovnem delu lista obravnavali. Pridelovanje krompirja zasluzi pri nas največjo pažnjo, vkljub temu, da se nam obeta povečano pridelovanje v južnih krajih države v prihodnjem letu. Merodajni činitelji propagirajo pridelovanje krompirja v teh krajih vsled dosedanjih slabih prehranjevalnih prilik. Potrebno bo naše pridelovanje krompirja pri nas nekako izpremeniti, da bomo kot planinski kraji pridelovali bolj semensko blago rav-

no za južne dežele. Ne smemo pozabiti tudi na konkurenco zadnjih let, ki bo postala v južnih krajih države še večja, ko se bo v bodoče sadilo več krompirja.

Izgleda, da se naše domače sorte krompirja, kakor oneidovec, kresnik, pozni rožnik, še najbolj obnesejo. Poskusi z novo sorto „jubel“ so pa ponekod razočarali. Posebno v naših hribovitih krajih na Gorenjskem, pa tudi v Kočevju, je pridelek domačega krompirja v vseh ozirih prvovrsten. Opaža se, da ponekod zamenjavajo žlahtni pozni rožnik z manjvrednim Woltmannom z raskavo kožo, ki je izrazito tovarniški krompir. Pri sajenju prihodnje leto bo treba na to paziti.

Nekateri silijo zdaj pred zimo s prodajo krompirja, ker se jim ne drži, vsled tega je trg v zadnjem času prenapolnjen. Cena je padla belemu na 60 do 62 para, rožniku pa na 80 do 82. Ta padec cen je pripisovati tudi, da se zlasti v Zagrebu uporablja cenejše blago iz Srema in Banata. Spomladi bo pa cena krompirju gotovo poskočila, zlasti za semensko blago.

Na kratko hočemo omeniti še fižol in jabolka. Osobito fižol je imel precejšnjo ceno. Plačeval se je celo po 3.50 Din; seveda prepeličar ali koks, pa tudi ribničar ali bohinc. Sedaj je cena padla na 2.20 do 2.50 za kg. Družba je izvozila 92 vagonov fižola. Izvoz pa je vsled valutnih zaprek v Italijo, kamor se je ves fižol dosedaj izvozil, skoraj prenehal. Letošnji pridelek fižola je bolj pičel, je pa prvovrstne kakovosti. Opažamo tudi, da so letos kmetovalci pričeli bolj zgodaj z mlačvo kakor običajno, kar je gotovo umestno ravno z vnovčevalnih vidikov.

Mnogi kraji so letos imeli tudi precejšnji sadni pridelek. Jabolka se izvažajo z Dolenjskega, zlasti iz Novega mesta in celo iz Bele Krajine v taki izmeri, kakor še nikdar doslej. Prednjačijo pa seveda mariborski okliši in Slov. gorice: Pesnica, Ptuj in Murska Sobota ter Konjice in tudi Savinjska dolina. V šmarnskem srezu je bil letošnji pridelek pravi blagoslov. Cene so bile zlasti kanadkam dokajšnje, od 2.20 Din pa celo do 3 Din in še več. Ostalim jabolkam pa je cena od 1.60 Din naprej do 2.50, po sortah in kakovosti. Iz-

vozilo se je na stotine vagonov. Prihodnjič bomo tudi o tem izvozu prinesli daljše poročilo.

Da je izvoz jabolk letos tako lepo napredoval, moramo pohvalno omeniti prizadevanje izvozniskega društva „Prizad“ v Beogradu, ki je zares storil vse, kar je bilo potrebno topogledno.

Popravek. Kmetijska družba je objavila v 11.—12. št. Kmetovalca-Vnovčevalca od 15. junija t. l. okrožnico za nakup zdravih zelišč. Ker je ta objava namenjena tudi nabiralcem v drugih banovinah, ni bilo črtano, da nakupujemo koren košutnika (*Radix Gentiani lutes*). To rastlino je nam-

reč prepovedano nabirati in prodajati v Dravski banovini, in sicer z zakonom o varstvu redkih in za Slovenijo tipičnih in za znanstvo pomembnih zelišč. — Dalje opozarjamo, da je prepovedano trgati, ruvati, ponujati v nakup, izvažati in trgovsko izkoriščati med drugimi alpskimi rastlinami tudi te-le rastline: panonski svišč, košutnik ali rumeni svišč, Frelihov svedrec, Kluzijev svišč, Sternbergov klinček, strupeno zlatico, murko, cepteč, Blagajev volčin, dišeči volčin, progasti volčin, lavorolistni volčin, planinsko možino, kranjski jeglič, lepi jeglič, Cojzovo vijolico, rogato vijolico, Cojzovo zvončnico, cesarski cilj, božje drevce in planiko.

Tržne cene 15. XI. 1935.*

Žitni in drugi pridelki.	Ljubljana		Maribor		Cene v dinarjih, teža v kg	Ljubljana		Maribor		Cene v dinarjih, teža v kg	Ljubljana		Maribor	
	od	do	od	do		od	do	od	do		od	do	od	do
Pšenica	1'90	2'—	1'50	2'—	teleta žive teže	4'—	5'—	3'—	4'—	Kurivo.	75'—	95'—	90'—	100'—
rž	1'70	1'80	1'80	2'—	„ mrtve teže	—	—	—	—		—	75'—	60'—	80'—
ječmen	1'75	1'85	1'50	2'—	Prasiči.					Trda drva, m ³	—	—	—	—
ovos	1'60	1'70	1'20	2'—	5—9 ted. stari, kom.	60'—	85'—	45'—	80'—	mehka drva, m ³	—	—	—	—
proso	1'50	—	1'70	3'50	3—4 mesecev „	140'—	150'—	120'—	160'—	Sadje.				
koruza (nova)	—	1'35	1'20	1'75	5 7	—	—	220'—	260'—	Jabolka	2'—	5'—	3'—	4'—
njda	1'50	1'55	—	—	debeli prasiči, živi	—	—	4'50	5'50	hruške	3'—	10'—	3'—	5'—
fižol, ribničan	—	3'20	1'50	2'—	„ zaklani	—	—	7'50	9'50	čespije, sveže	3'—	5'—	2'—	4'—
fižol prepelčar (koks)	—	4'50	—	—	Perutnina in jajca.					orehi celi	—	8'—	6'—	7'—
krompir	0'75	1'—	0'75	1'—	Piščanci, zaklani	20'—	22'—	18'—	25'—	breakve (domače)	—	—	8'—	14'—
laneno seme	—	4'—	6'—	8'—	kokoši, zaklane	16'—	—	9'—	10'—	orehi luščeni	—	25'—	—	28'—
konoplja	5'—	—	6'—	8'—	pulardi, zaklani	24'—	—	13'—	—	grozdje	4'—	8'—	4'—	8'—
čebula	—	3'—	2'—	3'—	purani	7'—	8'—	8'—	—	suhe hruške	4'—	8'—	—	—
česenj	—	10	10	12	gosi, (zaklane)	16'—	—	—	—	Razno.				
Seno in slama.					race, zaklane	14'—	18'—	12'—	14'—	Zelje v glavah	0'50	0'75	1'—	—
Seno sladko	0'60	0'70	0'50	0'55	jajca la, par	1'75	2'—	1'80	2'—	„ kislo	3'50	—	—	5'—
„ kislo	0'50	1'55	0'40	0'45	jajca, konservir. par	—	—	1'50	1'80	leča	4'50	10'—	—	—
slama pšenič.	30	40	0'25	0'26	Mleko, maslo, sir in med.					kis navadni	2'50	—	2'—	3'—
detelja	—	—	—	—	Mleko (I)	3'—	2'25	1'50	1'75	„ vinski	3'50	—	3'—	7'—
Goveja živina.					smetana sladka (I)	—	—	16'—	20'—	marmelada	—	—	17'—	32'—
Voli I. žive teže	3'50	—	2'75	3'50	čajno maslo	24'—	33'—	24'—	30'—	pelmesi	8'—	10'—	—	—
„ II. „ „	2'75	3'—	2'—	2'50	surovo maslo	20'—	22'—	18'—	24'—	vosek	—	—	40'—	—
„ plem. „	2'—	2'75	2'—	2'50	polementalski sir	—	22'—	22'—	30'—	lešniki luščeni	—	—	28'—	36'—
krave, debele,	—	—	—	—	sirček domači	5'—	6'—	6'—	8'—	sadjevec	8'—	—	3'—	4'—
žive, eže	2'—	3'50	2'—	2'80	med (ajdov)	—	15'—	12'—	20'—	meso goveje la.	6'—	8'—	6'—	8'—
krave klobasice, žive teže	1'50	2'—	1'—	1'25	med (cvetlični)	—	18'—	—	20'—	teletina la.	8'—	12'—	8'—	10'—
										„ II.	6'—	10'—	4'—	6'—
										avinjina la.	10'—	14'—	—	16'—
										„ II.	9'—	12'—	8'—	12'—

* Cene kmetijskim pridelkom na deželi so razmeroma nižje.

Kmetijska družba ima v zalogi naslednje kmetijske potrebščine:

Njene zaloge se nahajajo: v Ljubljani, Novi trg 3; v Mariboru, Meljska cesta 12; v Celju v Aškerčevi ulici; v Novem mestu; v Murski Soboti Prekmurje; v Slov. Konjicah; v Zagrebu, Gjorgjevičeva 23.

Iu navedene cene veljajo pri nabavi v Ljubljani; v drugih krajih se prištejejo še izdatki za prevoz iz Ljubljane. Za drugo blago, za katero niso cene navedene, zahtevajte pismene podatke.

Cene veljajo za nadrobne in vagonске pošiljatve.

Sredstva za razkuževanje žita.

Uspulun, sredstvo za namakanje žita proti snetjavosti, zavitek po 250 g Din 32.—.

Tillantin, sredstvo proti snetjavosti v zavitkih po 1 kg Din 44.—, 400 g po Din 24.— in 200 g po Din 12.—.

Ceretan, sredstvo proti snetjavosti, v zavitkih po 200 g, po Din 7.50.

Krmila.

Koruza, suha, za mletev sposobna, po dnevni ceni. Vreče po lastni ceni. Pri vagonem odjemu cene po dogovoru.

Pšenični otrobi, debeli 125 Din za 100 kg.

Klajno apno, v izvornih vrečah, težkih 50 kg po 2.75 Din za kg, na drobno 3.80 Din za kg.

Lanene tropine z 38/40% beljakovin in tolišče po 2.— Din za 1 kg v vrečah po 50 kg.

Ribja moka v originalni vreči 100 kg po Din 5.50 za kg, na drobno Din 6.— za kg.

Ribje olje za živino, ročke po 5 kg 85 Din; se pošilja po pošti; v steklenicah po ¾ litra 14 Din, v steklenicah po 1½ litra 28 Din; v posodo kupca po 16 Din za kg.

Provendein, priznano redstvo v moderni svinjereji, v škatlah po 800 g po 20.— Din.

Živinska sol, v vrečah po 50 kg za 75 Din.

Vreča pri 50 kg 12 Din.

Rudninski kamen za lizanje komad Din 10.—.

Umetna gnojila.

Člani imajo poseben popust, ako se izkažejo z legitimacijo in ako gnojilo plačajo takoj pri prevzemu v skladišču. Pri pismenih naročilih je rok plačila za dosego popusta 20 dni od datuma računa; sicer veljajo iste cene kot za nečlane.

Umetno gnojilo	Vsečina v %			Prodajna cena v Din za 100 kg							
	dušika	fosforne kisline	kalija	pri vagonem odjemu		pri odjemu na vreče iz skladišča					
				franko	cena Din	Ljubljana	Maribor	Celje	Novo mesto	Konjice	Puconci
a) Dušičnata gnojila:											
čilski soliter	16			vsaka post.	285	290	290	290	290	290	290
apneni dušik v vrečah	16			"	180	183	183	183	183	183	183
v ploč. posodah	16			"	195	200	200	200	200	200	200
apnena sečnina	16			"	255	258	258	258	258	258	258
sečnina	40			"	612	615	615	615	615	615	615
b) Fosfornokisla gnojila:											
Fosfatna žlindra rudninski superfosfat		18%		"	70	72	72	72	72	72	72
kostni superfosfat		16		"	95	98	98	98	98	98	98
Thomasova žlindra razklejana kostna moka		18/20 19%		Ljubljana *	115	118	118	118	118	118	118
		30%		"	97	100	103	103	103	103	104
c) Kalijeva gnojila:											
kalijeva sol			40	"	155	158	158	158	158	158	158
d) Mešana gnojila:											
nitrofoskal-Ruše	4	8	8	vsaka post.	140	143	143	143	143	143	143
nitrofoskal I.	8	6	8	"	170	173	173	173	173	173	173
nitrofos	4	12		"	180	183	183	183	183	183	183
surova kostna moka	4	12		Ljubljana	97	100	103	103	103	103	104
rožena moka	5	12		nakladalna postaja	217	220	223	223	223	223	124
e) Apneni prah (samo vagonске pošiljkatve)											

po najnižji dnevni ceni

Tomaževa žlindra. 18% fosforne kisline po 130 Din za 100 kg. Vagonška dobava po dogovoru. Vsak % fosforne kisline po 6 Din več za 100 kg. Opozorjamo vse naročnike, da se ne moremo vezati na 18%no blago, ker moramo prevzeti žlindro od tovarne le od 18—20%. Tovarne za morejo blago dobavljati le po izpadu produkcije.

Cene za polvagonški odjem in kombinirane pošiljke raznih gnojil se odredajo od primera do primera. Pri odjemu gnojil na drobno, so cene primerno zvišane. Vse navedene cene veljajo do nadaljnjega, ter se morejo po nabavnih stroških menjati. * Po dnevnih cenah.

Sadjarske in vrtnarske potrebščine.

a) Zatiralna sredstva proti boleznim in škodljivcem na sadnem drevju in vrtu.

Arborin, sredstvo zoper drevesne škodljivce, zlasti kaparje, zimsko zalego listnih in krvavih uši itd., v steklenicah po 1½ kg po 20 Din, v ročkah po 3½ kg 50 Din; v sodih po 100 kg Din 10.— za kg, v posodi kupca pa Din 11.— za kg.

„Biljobran“ sredstvo zoper drevesne škodljivce, zlasti kaparje, zimsko zalego listnih uši in krvavih uši, v posodah po 100 kg Din 9.— za kg, v posodi kupca po Din 10.—.

„Hinsberg“ pasovi za lovljenje drevesnih škodljivcev, zavitek Din 27.—.

Arbocol papir, za napravo pasov v varstvo proti plezajočim mrčesom po deblu, v zavitkih približno 50 m 20 Din.

Arbocol lepilo za mazanje drevesnih pasov 250 g Din 14.50, 500 g Din 23.50, 1 kg Din 4.75.

Cepilna smola v škaticah po ¼ kg 7 Din, ½ kg 13 Din, ¾ kg 25 Din.

Modra galica, — 5.50 Din, na drobno — vagonška naročila popust.

Zelenilo v zavitkih po 15 dkg Din 10.— ¼ kg Din 25, 1 kg Din 50.

Žeplovoapnena brozga zoper različne glivične bolezni, zlasti kodravost na breskvah in plesnobi, proti kaparjem in pršicam ter grizlicam, za zimsko in poletno zatiranje Din 6 v steklenici za kg; podružnične cene po dogovoru.

Garkon zoper rastlinske škodljivce 15 Din.

Solbar, zavitki po 1 kg 27 Din, po 5 kg 26.50 Din za kg.

Kvasila (mušji les), izborno sredstvo za zatiranje raznih uši in grizočega mrčesa na sobnih in vrtnih rastlinah, zavitek Din 5.—.

Tobačni izvleček v sodih po približno 200 kg po 5 Din kg, na drobno v pločevinastih posodah 4½ kg 40 Din, v steklenicah 2 kg 15 Din, 1 kg 8 Din z embalažo vred. Po pošti se pošiljajo le pločevinaste posode.

Mazavo milo po 10 Din v posodi kupca.

Aphidon, sredstvo za pokončavanje listnih in krvave uši v posodi po 1 kg Din 50.—.

Nosprasen, zavitki po 5 kg Din 24 za 1 kg, 1 kg Din 30.

Nosprasis, zavitki po 5 kg 39 Din za kg, 1 kg 45 Din.

Zello-pasta proti voluharjem Din 15.50, zrnje proti mišim Din 8 za zavitek.

Strihninova pšenica proti mišim po 25 g Din 4.—, po 50 g Din 6.—.

b) Sadlarsko in vrtnarsko orodje.

Najboljši cepilni noži Kunde-jevi, pripravniki za vse načine cepljenja sadnega drevja, komad 40—102 Din.

Prvovrstni vrtni noži trdke Kunde-Dresden (obrezači), komad od 42 do 58 Din.

Brusni kamni za Kundejeve nože, za člane po 30 in 46 Din, za nečlane 31 in 48 Din.

Navadne drevesne škarje za obrezovanje sadnega drevja od 20 do 42 Din.

Drevesne škarje za obrezovanje vrhov, rezanje cepičev in goseničnih gnezd po 20, 50, 175 in 210 Din.

Drevesne škarje Kunde za obrezovanje visokega drevja od 45 do 190 Din.

Peresa za škarje, domače, 0,75 Din za komad.

Peresa za škarje, Kunde, 1,75 Din za komad.

Škarje za striženje mej ali vrzeli 65, 120 in 125 Din.

Drevesne žage od 40 do 90 Din.

Zični koški za varstvo pred zajcem komad 8 Din.

Drevesne ščetke (krtače) za čiščenje mahu in lišaja z debel in vej na starem drevju, za člane male 20, 22, velike 40 Din.

Strgulje za drevje, za strganje stare skorje na drevju po 25 in 35 Din.

Sadni obirači po 15 in 44 Din.

Pasti za voluharje 8 Din, cevke po 13 Din.

Lopate za šithanje, navadne, za člane 15 in 24 Din, za nečlane 16 in 25 Din.

Lopate za šithanje, Kunde, za člane 60 Din, za nečlane 63 Din.

Lopate za nakladanje (zajemalke) po 18 in 24 Din.

Grablje, železne, 10—16 zob, za člane po 11, 14, 17 in 18 Din, za nečlane vsake grablje 1 Div dražje.

Grablje na valj, 5 in 10 zob, 80 Din.

Vile, železne, s tremi roglji po 14 Din, s štiri po 15 Din.

Vilaste lopate Kunde za rahljanje zemlje, za člane po 100 Din, za nečlane 105 Din.

Vile, garantirane, s tremi roglji 23 Din, s štiri 28 Din.

Vrtne zalivalke „Jajag“ 31 155 Din, 101 160 Din, 121 180 Din, 141 200 Din, 161 215 Din.

Motike sejalne, za člane komad 45 Din, za nečlane 47 Din.

c) Škropilnice za sadno drevje in vrtove.

Ročna škropilnica „Nova“, 1½ l vsebine 175 Din, „Dresdensia“ ¼ l 55 Din, ½ l 65 Din.

Samodelna nahrbtna škropilnica A. H. 20, trdke Nechville po 1300 Din z bambusovo cevjo vred; Vega, francoski sistem, po 1340 Din.

Samodelne nahrbtnne škropilnice Kovina: 16 l Din 1250.— z bambusovo cevjo vred.

Prevozna škropilnica za sadno drevje in hmelj

„Vindex“, ročno prevozna z 5 m gumijevimi cevmi, 2 podaljška po 75 cm in patentnim razpršilnikom z eno cevjo po Din 2500.—.

Kultivatorji (ročni Kunde), po Din 24.—, 28.—, 32.—, 37.—.

Razpršilniki „Flick“ za visoko drevje po 110 Din komad.

Razpršilnik „Kovina“ po 35 Din.

Vinogradniške in kletarske potrebščine.

a) Zatriralna sredstva proti boleznim in škodljivcem na vinski trti.

Modra galica, 5,50 Din, na drobno; za vagonsko naročilo veljajo posebne cene.

Žveplo, dvojno vtilirano po 3,75 Din za kg.

Salolidin (antiklor natrijev tiosulfat), vreče po 100 kg po 6,30 Din za kg, v manjših količinah po 6,50 Din za kg.

Uranila zelenilo, v zavitkih po 15 dkg 10 Din,

½ kg 25 Din, 1 kg 50 Din.

b) Škropilnice in razni predmeti.

Rafija, ličje po 13 Din kg.

Trtne škropilnice, bakrene, original Vermorel 440 Din, original Austria 440 Din, Jubila 480 Din.

Potrebščine k škropilnicam: Kolenca po 10 Din, dvojni razpršilnik 60 Din, prehodna pipa s cedilom Nechville 90 Din, razpršilnik „Flick“ spodnji 40 Din, navadni razpršilnik, kapica 10 Din, igla 6 Din.

Gumijeve cevi za škropilnice 10×3 po 13 Din,

13×3 po 16 Din.

Gumijeve kroglice po 2,50 Din.

Gumijeve plošče po 10 Din za komad.

Gumijevi trakovi: Reithoffer Din 140; Rekord Din 120.

Žveplalniki, ročni, po 80 Din za komad.

c) Kletarske potrebščine.

Azbest Clarit za čiščenje vina po 80 Din za kg.

Eponit za čiščenje vina po 45 Din za kg.

Kalimetabisulfit 10 dkg 4 Din, 1 kg 27 Din.

Žveplovski trakovi na azbestu po 16 Din za kg.

Tanin ali čreslovina popolnoma čisti, brez tujega okusa in duha za čiščenje in boljše ohranitev vina, 5 dkg 40 Din, 10 dkg 60 Din, ¼ kg 120 Din.

Želatina, najboljše kakovosti za čiščenje vina (za odpravo zopernega duha, motnosti itd.) 5 dkg 20 Din, 10 dkg 40 Din, ¼ kg 80 Din, 1 kg 320 Din.

Kalijeva lužnina za določanje kisline v moštih, vinu in brezalkoholnih pijačah, ¼ l 20 Din,

¼ l 35 Din, 1 l 65 Din, brez steklenice.

Kipelne vehe, steklene, velike po 75.— Din.

Kipelne vehe lončene velike 20 Din, male 15 Din.

Alkoholometer za merjenje žganja, uradno preskušen, od 5—70 %, 100 Din.

Ebulioskop Maligand, uradno preskušen, 680 dinarjev.

Vinske in sadne stiskalnice z vsebino 100 litrov 1650 Din.

Sadni mlin Weiss 2500 Din.

Sadni mlin Č. 1200 Din.

Živinorejski in mlekarski predmeti.

a) Živinorejski predmeti.

Telečji napajalniki po 80.— Din.

Gumijevi sarki za napajalnike, za člane po 24 Din, za nečlane po 25 Din.

b) Mlekarske potrebščine.

Posnemalnik Vega E za 75 l po 1200 Din; F2 za 140 l 1700 Din.

„Baltic“ posnemalnik D3 za 130 l, s podstavkom 1800 Din.

Posnemalnik „Milena“ 35 litrov po Din 860.—,

45 litrov po Din 980.—, 60 litrov po Din 1100.—.

Obročki za posnemalnike, mali po 5 Din, veliki po 10 Din.

Pinje, št. 1 za 51 po 620 Din, št. 2 za 101 po 750 Din.

Laktodensimeter (za določanje gostote mleka po profesorju Gerberju) 40 Din.

Sirišče, dansko, originalno **Hansenovo**, v prahu (iz Kodanja), v škatljicah po 25 g 14 Din, 50 g 26 Din, 250 g 110 Din, 500 g 210 Din.

Brzoparilnik Alfa, s pocinkanim kotlom, 80 literski po 2060 Din, 200 literski po 3350 Din.

c) Živinozdravniški predmeti.

Živinozdravniški predmeti (češki izdelek):

Požiralnikove cevi, za teleta 70 Din, za goved za člane 255 Din, za nečlane pa 260 Din.

Trokarji za teleta, za člane 45 Din, za nečlane 48 Din; za goved za člane po 50 Din, za nečlane 53 Din.

Irigatorji, kompletni (po 3 l), za člane po 70 Din, za nečlane 75 Din, (po 2 l) 65 Din, za nečlane 70 Din.

Škarje za obrezovanje parkljev, za člane po 200 Din, za nečlane 205 Din.

Zaustavljachi, ponikljani, 60 Din.

Mlečni katetri po 7 Din.

Obročji za bike, navadni za člane 15 Din, za nečlane po 16 Din.

Toplomerji za merjenje vročine, za člane po 25 Din, za nečlane 26 Din, odnosno za člane 30 Din in nečlane 31 Din.

d) Perutninarški predmeti.

Znamke za perutnino, celoloidne, po 0.30 Din za komad, aluminijaste s številkami po 0.75 Din za komad, ušesne znamke za živino po 1.50 Din za komad.

Aparat za kapunjenje Din 265.

Tehnica za jajca, za člane 55 Din, za nečlane 60 Din.

Poljedelsko orodje in stroji.

a) Plugi in plužni deli.

Sackovi plugi in plužni deli: D9SS po 1200 Din, D8MN po 1100 Din, D7MN po 1060 Din, D6MNR 860 Din, D5MNR 760 Din, D6X po 760 Din, B6E 760 Din, E6WN 760 Din.

Obračevalni plug, NW7 po Din 1550.

Dvobrazni plug, lahki ZRB6 po 1100 Din.

Glave: D9SS po 380 Din, D6 po 260 Din, D8MN po 400 Din, D8SS po 350 Din, D6MN 270 Din. URB za lesene pluge 150 Din, dvobrazni SUN 420 Din, obračevalna HNW5 in 7 po 470 Din, osipalna DHUN 480 Din.

Lemeži za D7 po 35 Din, za D6 po 30 Din, za obračalne pluge po 35 Din.

Plazi za D6 in D7 po 30 Din za komad.

Črtala za D7 in D6 po 30 Din za komad.

Deske, Sack za D8MN po 140 Din, D7MN po 100 Din.

Plužna s peresnim podzemeljskim rahljačem, sistem Bendhack, po 1200 Din.

Izruvač za krompir, sedemdelni, ostane za nečlane 340 Din.

Osipalnik DHUN po 750 Din, BHR po 380 Din.

b) Njivske brane.

Dvodielna 4b, široka 166, težka 62 kg, 700 Din.

c) Travniske brane.

Travniske brane z zvezdnimi členki: Z1 široka 1.50 m, težka 44 kg, 740 Din; Z2 široka 1.85 m,

težka 52 kg po 810 Din; Z3 široka 1.50 m, težka 50 kg po 800 Din;

z noži: N3, široka 1.80 m, težka 78 kg 1030 Din; N2, široka 1.50 m, težka 67 kg po 920 Din.

Kombinirana travniška in njivska brana KW1, dvodelna, široka 1.50 m, težka 60 kg po 600 Din, njivska brana KW2, široka 2.25 m, težka 88 kg, trodelna po 1000 Din.

Brane na krožnike SE 10L 3500 Din.

d) Planeti ali okopalniki.

Planet št. 8 — kot okopalnik, osipalnik in kultivator, globočina izpremenljiva, teža okoli 40 kg, 700 Din; štev 18 180 Din.

Glave za planet, komad po 150 Din.

e) Sejalni stroji.

Sejalni stroj Sack, 1.50 m širok, devetvrstni BETTA po 4500 Din; H9 po 2700 Din.

Pracnerjev sejalni stroj „Budućnost“, trinajstvrstni po 4500 Din, petnajstvrstni po 4800 Din.

Senior ročne sejalice, H po 920 Din, L4 po 1150 Din.

f) Slamoreznice.

Slamoreznice Borek: VFSR12 z verigo po 2000 Din, FVS14 z verigo po 2000 Din, Volga na pogon 3150 Din, VFS12 po 1750 Din, 10 col 1650 Din.

g) Gnojnične sesalke.

Sesalke Monachia (gnojne pumpe) 330 cm za člane po 850 Din, 360 cm po 860 Din, 390 cm po 900 Din, 420 cm po 930 Din, 450 cm po 950 Din, 290/420 cm po 1050 Din; za nečlane vsaka sesalka 20 Din dražje.

Sesalke, domači izdelek, v dolžini 3 m za člane 500 Din, 390 m 605 Din; za nečlane vsaka sesalka 20 Din dražje.

Sesalke, F450 za člane 1000 Din, za nečlane 1020 Din.

Sesalka „Kremžar“, dolžina 3 m za člane 1050 Din, 3.50 m po 1100 Din, 4 m 1150 Din; za nečlane vsaka sesalka 20 Din dražje.

Razpršilnik za gnojnične sode po 95 Din.

Ježekove gnojnične sesalke, 350 cm za člane 950 Din, 370 cm 1000 Din, 400 cm 1000 Din, 450 cm 1050 Din; za nečlane vsaka sesalka 20 Din dražje.

h) Trijerji in čistilniki.

Trijerji (originalni Hedovi), II/2 po 3800 Din, V/2 po 6300 Din.

Žitočistilniki: „Č“ 1000 Din, „K“ 1350 Din, „E“ 1800 Din.

Sortator Banat 2200 Din.

i) Razni stroji in orodja.

Mlatilnice Paternoloner — na motorni pogon 1800 Din; na ročni pogon 2200 Din, na pogon na vitel 2380 Din.

Benzin motorji Lorenz, 3—4 KS 7000 Din.

Kose, za člane 25 Din, za nečlane 26 Din.

Kosilnice, dvovprežne „Knotek“ s 16 in 18 zobmi 4300 Din.

Kolo za kosilnico (nosilno kolo za drog) 350 Din.

Odlagalna priprava pri kosilnici žita 650 Din.

Robkač za koruzo, mali ročni po 65 Din, EMR po 1000 Din.

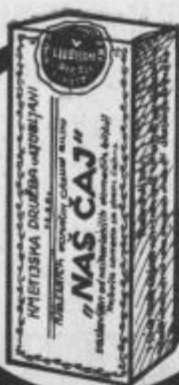
Drobiljač (šrotar) za oves EMO, po 1500 Din.

Brzoklepalnik „Stubaler“ po 375 Din za kom. **Reporeznice**, domače, male po 370 Din, velike po 700 Din.

Zahtevajte pri Vašem trgovcu „Naš čaj“!

„NOVOST“

V PREHRANI NAŠE DOBE JE:

NAŠ ČAJ

Mešanica domačih čajnih rastlin!

Najboljši nadomestek za inozemske čaje!

Po odobrenju Ministrstva socijalne politike in narodnega zdravja v Beogradu z dne 11. maja 1935 l. S. br. 14.004 stavlja v promet:

KMETIJSKA DRUŽBA r. z. z o. z. V LJUBLJANI

Neizmerno škodo povzročajo našemu sadjarstvu

slivin, kapar, San Jose in krvava uš.

Zoper te škodljivce učinkuje povsem zanesljivo

APHIDON novo sredstvo za zimsko in letno škropljenje. Domač proizvod, zelo enostaven v uporabi, učinkuje dobro že v zelo blagih koncentracijah. Proti kaparjem 1½-2% tna raztopina Aphidona. Proti krvavi uši 2% tna raztopina Aphidona. V jeseni se zbera poljske miši na malih površinah (deteljščih). Zato je jesen najprikladnejši čas za zatiranje poljskih miši.

ZELIO - zrna so najučinkovitejše in v večjih pakovanjih zelo ceneno sredstvo za zatiranje poljskih miši.

ZELIO - pasta je najsigurnejše sredstvo za zatiranje podgan in voluharja.

Strokovna navodila daje „JUGEFA“ k. d. Oddelek za zaščito rastlin, Zagreb, Preradovičeva 16.

Ta in druga sredstva se dobe pri: Kmetijski družbi v Ljubljani, Celju, Mariboru in Murski Soboti,

Rud. Sackovi plugi

tovarna poljedelskih strojev in orodja

Leipzig podružnica **Wien**

V zalogi pri Kmetijski družbi v Ljubljani, Mariboru in Celju

Kužni katar sramnice

in kužno zvrženje pri kravah škoduje tudi mlečnosti. Odvračevalno sredstvo „Bissulin“! Dobiva se samo na živinozdravniški recept. Najmanjše tvorniško pakovanje 25 svečic. Nepokvarljivo, brez duha, nestrupeno.

Proizvajalec: H. Trommsdorff, Chem. Fabrik, Aachen.

Zastopnik: „LYKOS“ Mr. K. Vouk, Zagreb
Jurjevska ul. 8.

Laneno olje, firnež, barve, lake, kit, lan. tropine

ter vse v to stroko spadajoče blago prvovrstne kakovosti po solidnih cenah in točni postrežbi, najugodnejše kupite pri domačem podjetju

MEDIC-ZANKL

tovarne olja, lakov in barv
družba z o. z., lastnik FRANJO MEDIC

Centrala v Ljubljani, podružnice v Mariboru in Novem Sadu. — Tovarne v Ljubljani, Medvodah in Domžalah

Vi želite moderna v najnovejši obliki izdelan
klobuk, oglejte si zalogo klobukov in čepic brezobvezno v trgovini pri:

Sprejemajo se popravila! **Mirko Bogataj**
Ljubljana, Stari trg 14

Oglasujte v Kmetovalcu!

Denar naložite najbolje in najvarneje pri domačem zavodu

Kmetški hranilni in posojilni dom

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

V LJUBLJANI, TAVČARJEVA (SODNA) ULICA 1

Vloge na knjižice in tekoči račun sprejema proti najugodnejšemu obrestovanju — večje stalne vloge po dogovoru. **Jamstvo za vse vloge** presega večkratno vrednost vlog. Strankam nudi brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja. Vložne knjižice drugih zavodov sprejema v inkaso. **Posojila** daje proti poročstvu, na vknjižbo in proti zastavi vrednostnih papirjev ter kredite v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji. **Oskrbuje:** Kavcije, inkase, srečke in vrednostne papirje. **Preskrbuje:** Čeke in nakaznice (nakazila) na druga mesta. **Blagajniške ure:** Ob delavnikih od 8—12 1/2 in od 3—4 1/2, le ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8—12 1/2 ure.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

reg. zadruga z
neomejeno zavezo

v Ljubljani

Obrestuje hranilne vloge po najvišji meri.
Ustanovljena 1881.

Stanje vlog nad 200.000.000.— Din.

Najuspešnejše sredstvo za rejo
domače živine je brezdvomno

MASTIN

ki pospešuje rast, odebelitev, in omastitev domače, posebno klayne živine. — Jasen dokaz neprecenljive vrednosti „MASTINA“ so brezštevilna zahvalna pisma

Cena: 5 škat. 46 Din, 10 škat. 80 Din

Lekarna TRNKOCZY
LJUBLJANA, Mestni trg 4 (Zraven Rotovža)

J. BLASNIKA NASL.

Univerzitetna tiskarna

LITOGRAFIJA OFFSETTISK KARTONAŽA

ZALOŽNIŠTVO VELIKE PRATIKE

VREČICE ZA SEMENA

LJUBLJANA

Breg 10-12

Najstarejši grafični zavod Jugoslavije
izvršuje vse tiskovine najceneje in najsolidneje

USTANOVLJENA LETA 1828

Telefon 2847.

Brzjavlj: „Kmetški dom“.

Rač. pošt. hran. št. 14.257.

Žiro račun: Narodna banka

Podružnici v

Kamniku in Mariboru